

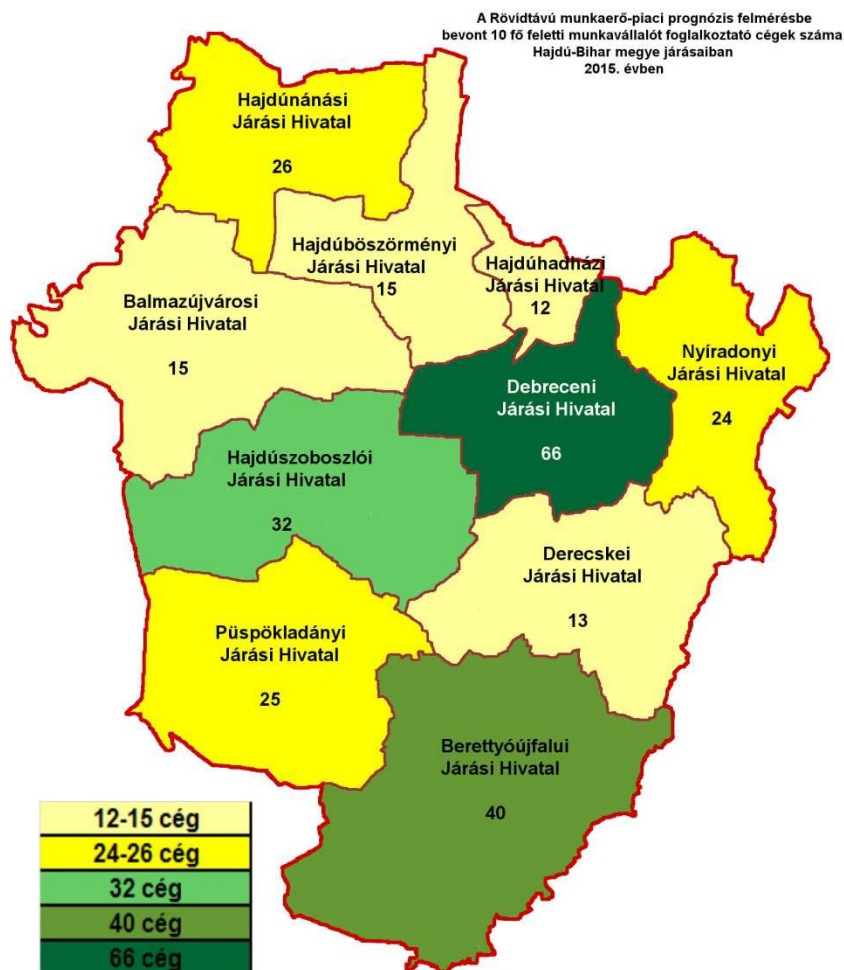

HAJDÚ-BIHAR MEGYEI
KORMÁNYHIVATAL

Jóváhagyta:

RÖVIDTÁVÚ MUNKAERŐ-PIACI PROGNÓZIS
HAJDÚ-BIHAR MEGYE
2016. DECEMBER 31-IG

Debrecen, 2016. január

TARTALOMJEGYZÉK

I.	A Rövidtávú munkaerő-piaci prognózisfelmérés.....	2
1.1.	A prognózisfelmérés bemutatása, a felmérés mintájának jellemzése	2
1.2.	Társadalmi, gazdasági helyzet KSH adatok alapján Országos	2
1.3.	Társadalmi, gazdasági helyzet KSH adatok alapján Hajdú-Bihar Megyében	3
1.4.	Hajdú-Bihar Megye munkaerő-piaci jellemzői 2015. I-XII hónapjában az NFSZ adatai alapján	5
II.	A felmérés menete.....	9
2.1.	A részt vevő cégek létszámnagyság-kategóriák szerint (2014-2015.év)	9
2.2.	Gazdálkodó szervezetek létszámnagyság-kategóriák szerint.....	10
2.3.	A minta összetétele és ágazati reprezentációja (2015. szeptember).....	10
III.	A foglalkoztatás alakulása a felmérésben részt vevőknél 2014. és 2015. években	11
3.1.	Létszámgazdálkodás 2015. évben	11
3.2.	Várható munkaerő-kereslet 2015. év végéig.....	13
3.3.	Tartósan betöltetlen álláshelyek, a létszámváltozással leginkább érintett foglalkozások.....	15
3.4.	Atipikus foglalkoztatás.....	18
3.5.	Külföldi állampolgárok a magyar munkaerőpiacon.....	21
3.6.	Pályakezdő fiatalok foglalkoztatása	22
IV.	A megkérdezettek gazdasági tevékenységének tényadatai és a 2015. évi várakozások .	23
4.1.	Kapacitás-kihasználtság	23
4.2.	Rendelésállomány	27
4.3.	A termelési volumen alakulása	28
4.4.	Beruházások	28
4.5.	A vállalkozások üzleti helyzete.....	30
V.	Összegzés	30
	MELLÉKLETEK	32
	1. számú melléklet.....	32
	FŐBB MUNKAERŐ-PIACI INFORMÁCIÓK.....	32

I. A Rövidtávú munkaerő-piaci prognózisfelmérés

1.1. A prognózisfelmérés bemutatása, a felmérés mintájának jellemzése

2015 évben szeptember-október hónapokban zajlott le a rövidtávú munkaerő-piaci prognózis felmérés, melyet a munkaügyi szervezet immár 9 éve a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara Gazdaság- és Vállalkozáselemező Intézetével (GVI) közös kutatási program keretében végez.

Az országos szintű reprezentatív felmérés a versenyszféra gazdálkodó szervezeteire – a mikro-vállalkozásoktól kezdve a több száz főt foglalkoztató nagy cégekig – terjedt ki. A járási hivatalok foglalkoztatási osztályainak (továbbiakban foglalkoztatási osztály) dolgozói és a kamara munkatársai 7112 79 céget (67-tel kevesebbet, mint egy évvel korábban) kerestek fel. A kérdések 2015. év tény- és várható adataira, valamint a következő évi várakozásokra terjedtek ki.

Az éves rendszerességgel lebonyolított prognózisfelmérések legfőbb célja a munkaügyi szervezet szempontjából a munkaerő-piacon zajló változások, a munkáltatók emberi erőforrással történő gazdálkodásának megismerése, emiatt a kérdőíven szereplő kérdések többsége erre irányul. E mellett természetesen kiterjed a bevont cégek gazdasági helyzetének, ezen belül a konjunkturális helyzet, a kapacitáskihasználtság, a termelési volumen, beruházások alakulására is, hiszen ezek együttes megismerése révén válik érthetővé a régió főbb munkaerő-piaci folyamatainak alakulása, a rövidtávon várható változások leírása, a foglalkoztatásban jelentkező tendenciák nyomon követése.

1.2. Társadalmi, gazdasági helyzet KSH adatok alapján Országos¹

„A bruttó hazai termék volumene Magyarországon 2015 III. negyedévében 2,4%-kal nőtt az előző év azonos időszakához viszonyítva. A feldolgozóipar és a szolgáltatások teljesítménye bővült, a mezőgazdaságé visszaesett. 2015 III. negyedévében a szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint a gazdaság teljesítménye az előző év azonos negyedévéhez képest 2,3, az előző negyedévhez viszonyítva 0,6%-kal emelkedett. 2015 I–III. negyedévében a gazdasági teljesítmény 2,8%-kal meghaladta az egy évvel korábbit.

„Az **ipar** hozzáadott értéke 5,2, ezen belül a feldolgozóiparé 5,9%-kal nagyobb lett az előző év azonos időszakához mérten. A feldolgozóiparon belül a járműgyártás, illetve a hozzá kapcsolódó beszállító ágazatok teljesítménye nőtt jelentősen. Az **építőipar** teljesítménye 0,5%-kal mérséklődött, ezen belül az épületek és az egyéb építmények építése egyaránt csökkent. A **mezőgazdaság** teljesítménye 18%-kal alacsonyabb lett. A **szolgáltatások** bruttó hozzáadott értéke együttesen 3,7%-kal bővült. A kereskedelem, szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás hozzáadott értéke 7,4%-kal emelkedett, ezen belül a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás növekedett nagyobb mértékben. A szállítás, raktározás ág teljesítménye 2,9%-kal nőtt. Az információtechnológiai szolgáltatások bővülése következtében az információ,

¹ Forrás: idézet KSH gyorstájékoztatói

kommunikáció nemzetgazdasági ág hozzáadott értéke 4,5%-kal nagyobb lett. A szakmai, tudományos, műszaki és adminisztratív tevékenység együttes hozzáadott értéke 6,2%-kal bővült, ezen belül az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység növekedése jelentős. A közigazgatás, oktatás, egészségügy együttes teljesítménye 0,9%-kal növekedett. A szolgáltató ágak közül a pénzügyi, biztosítási tevékenység hozzáadott értéke 0,2 %-kal mérséklődött. A háztartások ebben a negyedévben nettó hiteltörlesztők voltak, ezt nem tudta ellensúlyozni a nem pénzügyi vállalatok hitelállományának kismértékű növekedése. A bruttó hazai termék 2015. III. negyedévi, 2,4%-os bővüléséhez az ipar 1,0, a szolgáltatások 1,9 százalékponttal járultak hozzá. A szolgáltatásokon belül a kereskedelem, szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás nemzetgazdasági ág hozzájárulása (0,7 százalékpont) volt a legjelentősebb. A mezőgazdaság 0,9 százalékponttal mérsékelte a GDP növekedési ütemét.”

1.3. Társadalmi, gazdasági helyzet KSH adatok alapján Hajdú-Bihar Megyében²

„A megyében 2015. I–III. negyedévében fokozódott a népesség természetes fogyása. Tovább bővült a foglalkoztatás szintje, és csökkent a munkanélküliség az egy évvel korábbihoz képest. Az alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete 3,8 %-kal haladta meg a 2014. I–III. negyedévit. Az ipari termelése nőtt az egy évvel korábbihoz képest, és folytatódott a megyei székhelyű szervezetek építőipari termelésének bővülése is. Az egy évvel korábbi magas teljesítményértéket követően csökkent a beruházások volumene. A 2014. I–III. negyedévinél harmadával kevesebb lakás épült, ugyanakkor a kiadott lakásépítési engedélyek száma emelkedett. A kereskedelmi szálláshelyek vendégforgalma számottevően nőtt, a belföldiek és a külföldiek szálláshelyi kereslete egyaránt élénkült.

A KSH lakosság körében végzett felmérése alapján 2015. III. negyedévében a megye 15-74 éves népességének 60%-a, 245 ezer fő volt gazdaságilag aktív. Közülük 217 ezer fő foglalkoztatottként, 27 ezer fő munkanélküliként volt jelen a munkaerőpiacon. A foglalkoztatottak száma 12 ezer fővel emelkedett, a munkanélkülieké 2200 fővel csökkent az előző év azonos időszakához képest. A gazdaságilag inaktívak száma 11,9 ezer fővel, 164 ezer főre mérséklődött. A Hajdú-Bihar megyei foglalkoztatási arány 53,2%-ra emelkedett. Az országosnál a foglalkoztatási arány 3,4 százalékponttal alacsonyabb. A munkanélküliségi ráta 4,8 százalékponttal haladta meg az országost, 11,2% volt.

A KSH intézményi adatgyűjtése alapján a Hajdú-Bihar megyei székhelyű gazdasági szervezeteknél alkalmazásban állók száma 2015. I–III. negyedévében átlagosan 0,9%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A versenyszférában 0,6%-kal, a költségvetési szerveknél 2,2 %-kal bővült a foglalkoztatás. Az árutermelő ágak közül a mezőgazdaságban és az építőiparban emelkedett, az iparban csökkent az alkalmazásban állók száma. A piaci szolgáltató szféra legnagyobb területén, a kereskedelem, gépjárműjavításban és a humán-egészségügyi, szociális ellátás nemzetgazdasági ágban bővült a foglalkoztatás. A teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó átlagkeresete 201 ezer forint volt, 3,8 %-kal

² Forrás: idézet KSH Fókuszban a megyék 2015. I–III negyedév Hajdú-Bihar megye

több, mint egy évvel korábban. A versenyszférában 4,2 %-kal, a költségvetési szerveknél 2,2 %-kal emelkedett a bruttó keresetek átlaga.

A Nemzetgazdasági Minisztérium adatai alapján³ Hajdú-Bihar megyében a 2015. szeptemberi zárónapon 31 ezer álláskeresőt tartottak nyilván, 7,1 %-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. A pályakezdő álláskeresők és a 25 éven aluli munkanélküliek száma az átlagosnál kisebb ütemben, 4,0 illetve 2,3 %-kal csökkent. Az álláskeresők korábbiánál nagyobb hányada, 47 %-a szerzett jogosultságot valamilyen típusú ellátásra. Szociális ellátásban 11 ezer fő, álláskeresői járadékban 2500 fő, álláskeresői segélyben 1200 fő részesült. A szociális ellátásban résztvevőké 7,2 %-kal, az álláskeresői járadékban és az álláskeresői segélyben részesülők száma ezt meghaladóan 11, illetve 19 %-kal, bővült. Az állami munkaerő-közvetítő szerv megyei kirendeltségein szeptember 20-án 5700 betöltetlen álláshelyet tartottak nyilván, 28 %-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. Így egy üres álláshelyre az előző évinél több, 5 álláskereső jutott.”

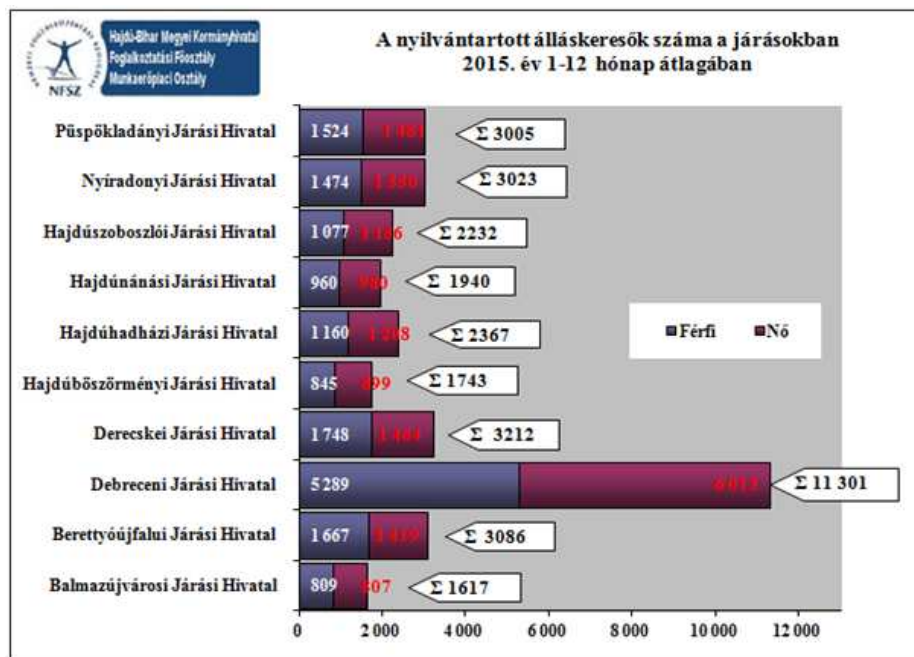
„2015. szeptember 30-án Hajdú-Bihar megyei székhellyel 102 ezer gazdasági szervezetet tartottak nyilván. A szervezetek 74 %-a önálló vállalkozó, 20 %-a társas vállalkozás volt, a nonprofit szervezetek 5,5 %-ot, a költségvetési és egyéb szervek pedig 1 % alatti részarányt képviseltek. Az önálló vállalkozók és a nonprofit szervezetek száma nőtt, a társas vállalkozásoké 5,0 %-kal csökkent az egy évvel korábbihoz képest. A nemzetgazdasági ágak többségében kevesebb társas vállalkozást tartottak nyilván az egy évvel korábbiánál. A társas vállalkozásokon belül a betéti társaságok és a kft-k száma egyaránt csökkent, a kisebb részarányú szövetkezeteké és részvénytársaságoké emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. A társas vállalkozások 68 %-át kft-ként, 27 %-át bt-ként jegyezték, a többi társas gazdálkodási forma együttesen 4,4 %-ot képviselt.

A Hajdú-Bihar megyei székhelyű gazdasági szervezetek 2015. I–III. negyedében az egy évvel korábbiánál összehasonlításon 22 %-kal kevesebb (95 milliárd forint teljesítményértékű) beruházást valósítottak meg. A csökkenésben jelentős a bázishatás szerepe. Az egy évvel korábbi kiemelkedő teljesítményérték után nagymértékben visszaesett a szállítás és raktározás, a kereskedelem, a mezőgazdaság, a víz- és hulladékgazdálkodás és több kisebb súlyú nemzetgazdasági ág beruházási volumene is. A fejlesztésekből nagyobb arányban részesülő területek közül a feldolgozóiparban, az energiaiparban, a közigazgatásban és az oktatásban fordítottak az egy évvel korábbiánál többet tárgyi eszközök beszerzésére, illetve a meglévők felújítására, korszerűsítésére. A beruházások 48 %-át gépek, járművek beszerzésére, felújítására, 47 %-át épületek és egyéb építmények építésére, 5,4 %-át pedig egyéb célra (tenyésztés- és igásállat, föld, telek, erdő stb. vásárlására) fordították.”

³ Forrás: idézet KSH Fókuszban a megyék 2015. I–III. negyedév Hajdú-Bihar megye

1.4. Hajdú-Bihar Megye munkaerő-piaci jellemzői 2015. I-XII hónapjában az NFSZ adatai alapján⁴

A Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Járási Hivatalainak Foglalkoztatási Osztályai (továbbiakban járási hivatal) regiszterében 2015. év 1-12. hónapjának átlagában 33.527 fő **álláskereső** szerepelt, mely 3.399 fővel **csökkent** az előző év azonos időszakának átlagához képest, melynek következtében a **csökkenés** mértéke 9,2 %-os volt.

Az álláskeresők között 2015. év 1-12. hónapjának átlagában 16.552 **férfi** és 16.975 **nő** szerepelt, arányuk 49,4% valamint 50,6% volt. Az előző év 1-12. hónapjának átlagában a nők aránya kisebb volt a férfiakénál, így akkor a férfiak az álláskeresőknél az 50,7 %-át tették ki és átlagosan 18.704

fő férfi volt a nyilvántartásban.

Iskolai végzettség tekintetében a legfeljebb általános iskolát végzettek 14.646 fős átlagos létszáma az álláskeresőknél 43,7 %-ot jelentett ez év 1-12. hónapban. Középfokú iskolai végzettséggel átlagosan 17.320 fő (51,6%), felsőfokú végzettséggel pedig 1.561 fő (4,7%) rendelkezett.

A középfokú végzettséggel rendelkezők 53,3 %-a végzett szakiskolában vagy szakmunkásképzőben, 25,6 %-a szakközépiskolai és technikumi továbbá 21,1 %-a gimnáziumi végzettséggel bírt. Egy év alatt 6,3 %-kal csökkent az alapfokú végzettséggel rendelkezők száma a nyilvántartásban, míg a középfokú végzettségük arányának csökkenése 11,5 %-os volt.

2015. év 1-12. hónapjának átlagában 15.281 fő álláskereső volt jogosult **pénzbeli ellátásra**, akiknek 73,2 %-a foglalkoztatás helyettesítő támogatásban, 18,3%-a járadék típusú ellátásban, 7,6 %-a segély típusú ellátásban és 0,9%-a rendszeres szociális segélyben részesült. Az álláskeresők több mint fele (54,4%) semmilyen pénzbeli támogatást nem kapott 2015. év 1-12. hónapjának viszonylatában.

2015. év 1-12 hónapjának átlagában a nyilvántartásban 4.875 fő **pályakezdő** szerepelt, így a regisztrált álláskeresőknél arányuk 14,5 % volt, amely 0,3 %-ponttal alacsonyabb az előző év 1-12. hónapjának átlagánál. A legtöbb pályakezdő fiatalat átlagosan 1.476 főt a

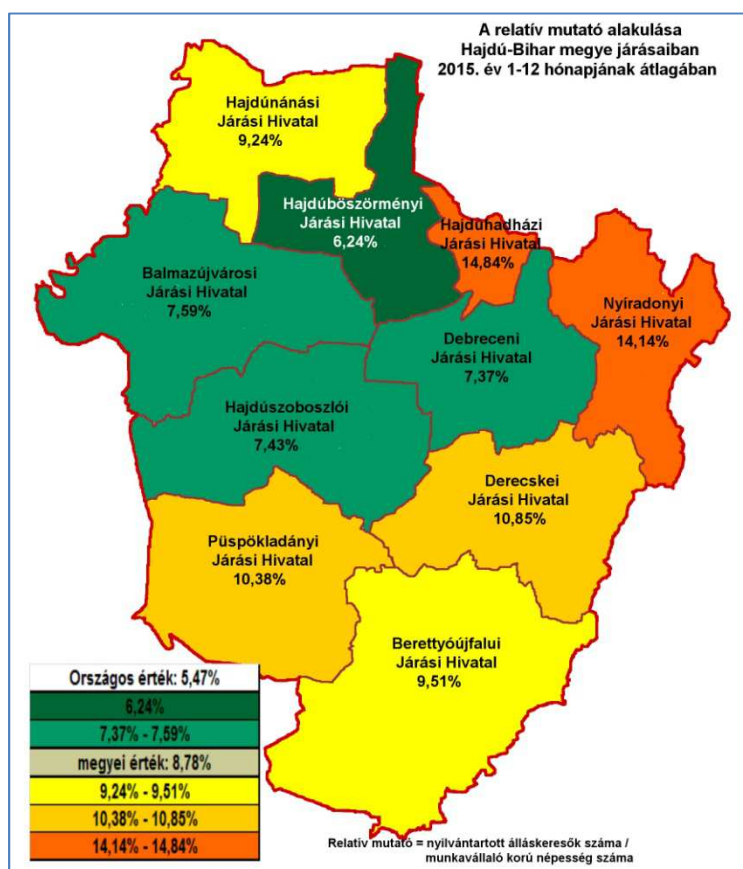
⁴ Forrás: NFSZ adattárház

Debreceni Járási Hivatal ellátási területén tartották nyilván, de e mellett még jelentős, 500 fő feletti átlagok voltak a Nyíradonyi (518 fő) és a Derecskei (529 fő) Járási Hivatalok területén is. A megyében regisztrált pályakezdők közül 30,3 % a Debreceni Járási Hivatal regiszterében volt a tárgyév 1-12. hónapjának átlagában, amely 0,2 %-ponttal alacsonyabb az előző év azonos időszakának átlagánál.

A vizsgált időszakban a pályakezdő álláskeresőök összetétele a következőképpen alakult a megszerzett legmagasabb iskolai végzettség szerint: 43,4 %-uknak legfeljebb általános iskolai, 16 %-uknak szakközépiskolai vagy technikumi, 18,7%-uknak szakiskolai vagy szakmunkásképző, 15,7 %-uknak gimnáziumi és 6,2 %-uknak felsőfokú iskolai végzettsége volt.

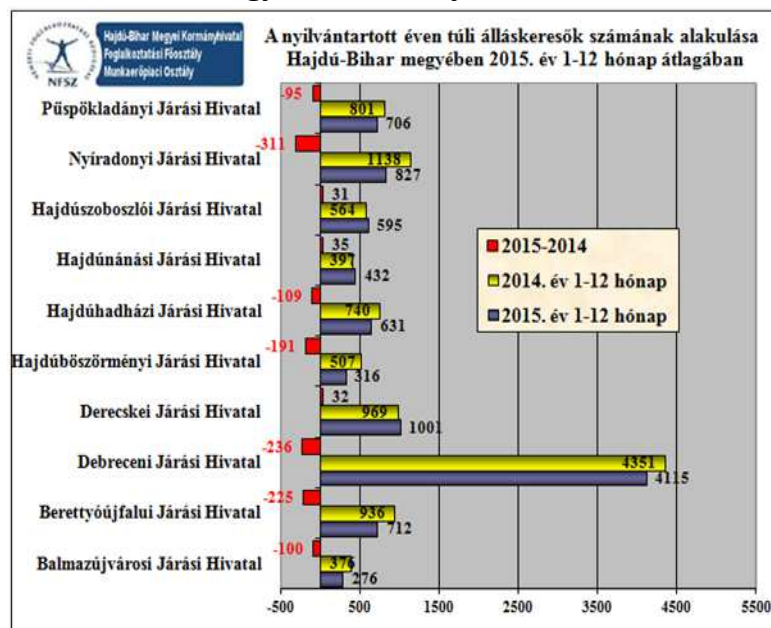
2015. év 1-12. hónapjának átlagában a **nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállalási korú népességhez** viszonyítva országosan 5,47 %, míg Hajdú-Bihar megyében 8,78% volt. A megyénkben a legalacsonyabb értékkel 6,24%-kal a Hajdúböszörményi Járási Hivatal rendelkezett, emellett még három járási hivatalnál volt alacsonyabb a mutató értéke a megyei átlagnál. Hajdú-Bihar megyében a legmagasabb a nyilvántartott álláskeresők aránya a munkavállaló korú népességhez viszonyítva a Hajdúhadházi Járási Hivatalnál 14,84%-kal, de még a Nyíradonyi Járási Hivatal ellátási területén is meghaladja a 14,1%-ot.

2014. év 1-12 hónapjának átlagához viszonyítva a relatív mutató arányának változása az álláskeresők létszámváltozásával összhangban mind a tíz járásban csökkenést mutat. A relatív

mutató aránya az előző év ugyanezen időszakának átlagához képest a megyében 0,85%-ponttal csökkent. A járások közül négynél a megyei csökkenés arányánál kisebb mértékű volt a relatív mutató csökkenése a bázisidőszakhoz képest. A legkisebb arányú csökkenés 0,39%-ponttal a Püspökladányi Járási Hivatal területén volt a vizsgált időszakban így e járásban 2015. év átlagában 10,38% volt a mutató értéke. A legnagyobb mértékű csökkenés 2014. év 1-12. hónapjának átlagához képest a Balmazújvárosi Járási Hivatal területén volt tapasztalható 1,81%ponttal, így 2015. év 1-12. hónapjának átlagában 7,59% volt a járási hivatal relatív mutatója.

A tartósan, egy éven túl nyilvántartásban lévő álláskeresők számában 10,8%-os

csökkenést állapíthatunk meg az egy évvel korábbi időszak átlag létszám viszonylatához képest. A 9.610 fő tartós állás nélküli az összes álláskeresőhöz viszonyítva 28,7%-os aránnyal szerepelt 2015. év 1-12. hónapjának átlagában, amely arány 0,5%-ponttal alacsonyabb, mint 2014. év 1-12. hónapjának átlagában volt.

A tárgy év alapul vett időszakában, a **25 éven aluli** korosztályba 6.669 fő álláskereső tartozott, az **50**

éven felüli állástalanok száma 8.994 fő volt. Az előbbieket 19,9%-ot, az utóbbiak pedig 26,8%-ot képviseltek az álláskeresők között. Az előző év azonos időszakának átlagában a 25. év alattiak aránya 0,1%-ponttal volt magasabb, míg az 50 év felettiek aránya 2,5%-ponttal volt alacsonyabb. A legnagyobb arányban (24,1%-kal) a 25 év alatti álláskeresők a Hajdúböszörményi Járási Hivatal regiszterében, míg a legkisebb arányban (16,4%-kal) a Debreceni Járási Hivatal regiszterében találhatók. Az idősebb – 50 év feletti – korosztály magas aránya (30,2%-kal) az álláskeresők között leginkább a Hajdúszoboszlói Járási Hivatalra jellemző, de közel 30%-os még a Hajdúböszörményi (29,8%-os) Járási Hivatal ellátási területén is.

Hajdú-Bihar megyében a regisztrált álláskeresők között a **szakképzetlenek** (nem iskolai végzettség szerinti) **aránya 39%-os** volt, mely megegyezik az előző év 1-12 hónapjának átlagával. A megyei átlagtól alacsonyabb érték négy járási hivatalban mutatkozott a tárgyév 12 hónapját alapul véve, amelyek közül a legkisebb aránnyal (28,2%-kal) a Debreceni Járási Hivatal rendelkezett. A megyei átlagos érték felett hat járási hivatalban magasabb a szakképzetlenek aránya, melyek közül ez az arány 50% feletti a Derecskei Járási Hivatalban 54,3% és a Nyíradonyi Járási Hivatalban 51,7%.

BELÉPÉSI - KILÉPÉSI FORGALOM

Hajdú-Bihar megyében 2015. év 1-12. hónapjában 60.732 fő került be a regisztrált álláskereső nyilvántartásába. A belépők 92,2%-a korábban is szerepelt a rendszerben, 7,8%-az első alkalommal kérte nyilvántartásba vételét. A belépők 1-12. havi száma az előző év azonos időszakához képest 15,1%-kal csökkent, míg az első alkalommal belépők száma 350 fővel kevesebb a viszonyított időszakhoz képest, azonban az előző év azonos időszakához képest kisebb mértékű 6,9%-os csökkenést eredményezett.

A belépők száma mellett a kilépők létszáma egyezést mutat a vonatkoztatási időszakok értékével, így az előző év 1-12. hónapjához képest 13,9%-os csökkenés tapasztalható. A kilépők száma az egy évvel ezelőtti létszámnál 10.276 fővel alacsonyabb.

A forgalmi adatok alapján 2015. év 1-12. hónapjait mérsékelt áramlási adatok jellemzik. A nyilvántartott álláskereső adatbázisában, ezen időszakban összességében 124.135 fő fordult meg, 60.732 fő belépőként, valamint 63.403 fő kilépőként. Ami azt eredményezte, hogy 2014. év 1-12. hónapjához képest 13,9%-os volt a csökkenés mértéke.

MUNKAERŐIGÉNYEK ALAKULÁSA

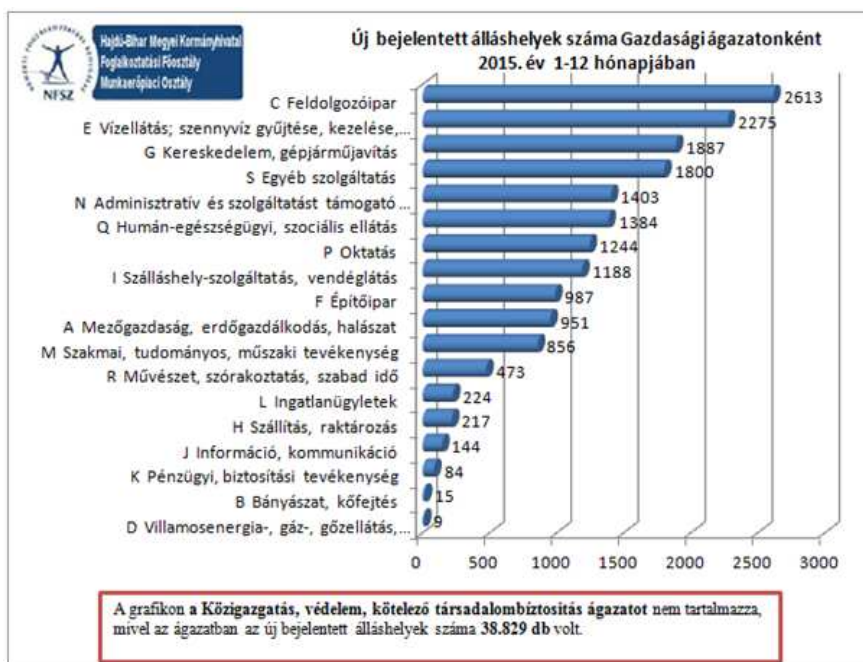
2015. év 1-12. hónapban a foglalkoztatók **összesen 56.604 üres álláshelyet** jelentettek be, melynek 86,8%-ához igényeltek támogatást. Az új munkaerőigény 23,6 %-a a Debreceni Járási Hivatalban koncentrálódott. Összességében 2015. év 1-12. hónapban 140.223 álláslehetőség állt rendelkezésre, amelynek 49,8%-a a Debreceni, Berettyóújfalui és a Püspökladányi járási hivatalok területén volt fellelhető.

Az újonnan bejelentett **támogatott** álláshelyek száma 56.604 db volt, amelyből 77%-ot a közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás ágazatból igényelték. A legnagyobb támogatott munkaerőigény-kínálattal a Debreceni (19,5%) és a Berettyóújfalui (16,5%) járási hivatalok rendelkeztek.

A tárgy év 1-12. hónapjában az újonnan bejelentett **nem**

támogatott álláshelyek száma 7.446 főt érintett, amely az összes álláshely 13,2%-át jelentette. A legnagyobb (3.762 fős) nem támogatott munkaerő-kereslettel a Debreceni Járási Hivatal rendelkezett. Ötszáznál több nem támogatott álláshelyet a Hajdúböszörményi (933 db), a Hajdúszoboszlói (600 db) és a Hajdúnánási (573 db) járási hivatalok ellátási területén tevékenykedő munkáltatók igényeltek. A többi járási hivatalban 408 db alatt maradt a támogatás nélküli álláshely bejelentések száma. A legkevesebb ilyen igény 215 fős, melyet a Nyíradonyi Járási Hivatal ellátási területén működő cégek jelentettek be.

A vizsgált időszakban az újonnan bejelentett **nem támogatott** állások elsősorban az egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású (491 db), a fegyveres szervek közép fokú képesítést nem igénylő foglalkozásai (480 db), a tehergépkocsi vezető, kamionsofőr (467 db), az egyszerű ipari foglalkozású (417 db) és a bolti eladó (339 db) munkakörökre vonatkoztak. Megyei szinten 200 fő feletti nem támogatott álláshely igény

érkezett még az intézményi takarító és kisegítő (290 fő), a kézi csomagoló (272 fő), a húsfeldolgozó (258 fő) és az egyszerű mezőgazdasági foglalkozású (229 fő) szakmákra. A többi 258 szakmában 1 és 169 db közötti nem támogatott állásigény érkezett a vizsgált időszakban.

II. A felmérés menete

A GVI munkatársai idén is a 10 fő alatti létszámmal rendelkezőket keresték fel, míg a foglalkoztatási osztályok kollégái az ettől nagyobb létszámú vállalkozásokat.

Miután a prognózis felmérés már évek óta zajlik, kialakult egy törzsállomány, vagyis azon cégek köre, akik rendszeres résztvevői az adatfelvételnek. Ez képezte az alapját a mostani felmérésnek is. Az egy évvel korábbi adatfelvételben részt vevőkön kívül idén többet sikerült bevonni a felmérésbe, így 2015. évben 2,8%-kal több munkáltatónál vállalták, hogy kitöltik a kérdőívet, illetve válaszolnak a kérdezőbiztosok kérdéseire.

A versenyszféra munkáltatói közül a járási hivatalok foglalkoztatási osztályának⁵ munkatársak 264-nél végezték el a kérdőíves felmérést, míg a GVI munkatársai további 102 vállalkozást kerestek fel, így összességében a megyében 366 gazdálkodó szervezet kérdőívei kerültek feldolgozásra.

A mintában szereplő cégek közül tavaly a 10-49 fő közötti létszámmal rendelkezők voltak a legtöbben, arányuk akkor elérte a 43,8%-ot, jelenleg 0,2%-kal többen kerültek be a felmérésbe. Az ezt követő 9 fő és ennél kevesebb fő közötti kategóriába tartozók aránya 0,8 %-kal csökkent 2014. évhez képest, attól függetlenül, hogy a résztvevők száma ugyanannyi maradt, viszont a 2015-ös felmérésben 27,9%-ot képviseltek. Az 50-249 főt foglalkoztatók hányada 2014. évben 23,6%-ot jelentett, viszont 2015. évben itt növekedés volt a bevontak számában, ami 1%-ot jelentett. Az 1000 fő feletti vállalatok közül nem sikerült a tavalyi két munkáltatónál többet bevonni, így ebben a felmérésben már csak egy cég vállalta a részvételt a felmérésben.

2.1. A részt vevő cégek létszámnagyság-kategóriák szerint (2014-2015.év)

Létszámnagyság-kategória	Cégszám (db)	
	2014. év	2015. év
9 fő és ennél kevesebb	102	102
10-49 fő	156	161
50-249 fő	84	90
250-999 fő	12	12
1000 fő és felette	2	1
Összesen	356	366

A KSH 2013-ra vonatkozó adatai szerint az Hajdú-Bihar Megyében 71.782 olyan regisztrált gazdasági szervezet volt, melyeknek ismertek voltak a létszámadatai. Ezeket összehasonlítva a prognózisban szereplők adataival megállapítható, hogy összességében fél százalék volt a felkeresett vállalkozások aránya, részleteiben viszont jelentősebb hányadban voltak jelen a nagyobb alkalmazotti létszámmal rendelkezők. Az előző felmérésben a reprezentációs arány a fél százalék alatt maradt, akkor ez az arány 0,4% volt.

⁵ járási hivatal foglalkoztatási osztály a továbbiakban járási hivatal

2.2. Gazdálkodó szervezetek létszámnagyság-kategóriák szerint

Megnevezés	Létszámnagyság-kategória				Összesen
	1-9	10-49	50-249	250 felett	
Regisztrált gazdasági szervezetek*	70 227	1 307	216	32	71 782
Prognózisban részt vevők	102	161	90	13	366
Reprezentáció aránya (%)	0,1	12,3	41,7	40,6	0,5

* KSH, 2014. év (0 és ismeretlen létszámúak nélkül)

Hajdú-Bihar megyére is jellemző a mikro és kisvállalkozások túlsúlya. A mintában –ahogy a táblázatból is látszik - főként a kisebb létszámú vállalkozások szerepelnek, reprezentációs szintjük azonban még így is jóval elmarad a nagyobb cégektől.

A 2015. év őszi prognózis felméréskor az alkalmazásban állók száma szeptember hónapban a KSH felmérése alapján meghaladta a 126 ezret, miközben a megkérdezett cégeknél a létszám 21.667 fő volt, így az átlagos reprezentációs szint 17,2 %-ot ért el, ami 0,2%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban volt.

2.3. A minta összetétele és ágazati reprezentációja (2015. szeptember)

A megyében meghatározó szerepe van a feldolgozóiparnak, ezt jelzi a foglalkoztatottak magas száma is. Megközelítőleg az alkalmazottak 48 százaléka ebben a gazdasági ágban kerül foglalkoztatásra. A mintában az ágazat túlreprezentáltsága figyelhető meg a KSH adataihoz képest. Másik jelentős súllyal bíró ágazat a mezőgazdaság. A foglalkoztatottak több mint 14%-a e területen dolgozik, de ettől még nagyobb reprezentációs arányt képviselnek a felmérésben szereplők.

Gazdasági ág		Alkalmazásban állók*		Mintába került cégeknél alkalmazottak		Reprezentáció aránya (%)
		száma	aránya	száma	aránya	
		(fő)	(%)	(fő)	(%)	
A	Mezőgazdaság	7 000	5,5	3 083	14,2	44,0
C	Feldolgozóipar	25 724	20,4	10 400	48,0	40,4
D	Vill. energia-, gáz-, gőz-, víz	2 580	2,0	487	2,2	18,9
F	Építőipar	5 921	4,7	1 083	5,0	18,3
G	Kereskedelem, javítás	13 998	11,1	2 405	11,1	17,2
H	Szállítás, raktározás	3 759	3,0	1 049	4,8	27,9
I	Szállás, vendéglátás	3 424	2,7	790	3,6	23,1
K	Pénzügyi tevékenység	535	0,4	62	0,3	11,6
L,M,N	Ingatlanügyletek	7 339	5,8	1 244	5,7	17,0
Egyéb ágak együtt		55 953	44,3	1 064	4,9	1,9
Mindösszesen		126 233	100,0	21 667	100,0	17,2

*/ Forrás: KSH intézményi adatok, 2015. I-III. negyedév

A külföldi befektetők körében a térség nem tekinthető vonzó célpontnak. A megkérdezett és választ is adók 95,3%-a külföldi tulajdonnal nem rendelkezik. Az ide települt cégeknél a külföldi részesedés aránya a többségnél döntő hányadú. A 25 vállalkozásból 19-nél

76 százalék feletti a külföldi tulajdon mértéke, ebből 8-nak 100%-ban külföldi tulajdonosa van. Öt munkáltatónak a külföldi tulajdoni hányada 26-50% között volt a felméréskor.

A megyében külföldi tulajdonossal rendelkező cégek elsődlegesen a feldolgozóiparban (17 vállalkozás) találhatók, arányuk a választ adó cégek között 25,9%. A feldolgozóiparon belül is kiemelkedik a gumi-, műanyag és nem fém ásványi termék gyártása és az élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása 6 illetve 3 vállalkozással. A vállalkozások (14 cég) legtöbbje 50-249 fő közötti dolgozói létszámmal működik. A külföldi tulajdonossal rendelkező vállalkozások több mint harmada (56%-a) 50-249 főt alkalmazók, míg a vállalkozások 28%-a a 250-999 főt alkalmazók (7 cég) közül került ki. A 9 főt és ennél kevesebbet foglalkoztatók közül mindösszesen kettőnek van valamilyen külföldi részaránnyal rendelkező tulajdonosa. A 10-49 fős létszám-kategóriába tartozó 158 cégnél szintén kettőnek van külföldi tulajdonosi hányada.

III. A foglalkoztatás alakulása a felmérésben részt vevőknél 2014. és 2015. években⁶

3.1. Létszámgazdálkodás 2015. évben

A munkaügyi szervezet számára a legfontosabb információkat a munkaadóktól kapott létszámgazdálkodással összefüggő adatok jelentik, megismerésük révén válik lehetővé ugyanis a munkaerőpiacon zajló változások megértése, nyomon követése, illetve előrejelzése. Éppen ezért a rövid-távú munkaerő-piaci prognózis állandó és központi elemét e témára irányuló kérdések képezik minden évben.

A munkáltatók arról nyilatkoznak, hogyan alakul cégükben a foglalkoztatottak létszáma, terveznek-e létszámcsökkentést, illetve létszámfelvételt, milyen nagyságrendben, milyen munkakörökben.

A megkeresett gazdasági szervezetek **statisztikai állományi létszáma 2015. év szeptember elején 4,9%-kal volt magasabb, mint 2014. december 31-én.** Várhatóan 2015. szeptember elsejéhez képest 1,4%-kal lesz magasabb a 2016. szeptember 1-i létszám. 2016. év szeptemberére az 1000 fő és felette foglalkoztatók 5 fővel kevesebb létszámot fognak foglalkoztatni. A többi létszám-kategóriában 2016. év szeptemberére létszámnövekedéssel számolnak. A 250-999 főt foglalkoztatók 59 fős növekedéssel, a 10-49 főt foglalkoztatók 1,3%-os növekedéssel, az 50-249 főt foglalkoztató cégek 1,8%-os növekedéssel számolnak, míg a 9 fő és ennél kevesebb főt foglalkoztatók nagyobb arányú 4,9%-os létszámnövekedést prognosztizálnak 2016. év szeptemberére. 2015. év szeptember 1-jén a 21.667 fő munkavállaló 84,1%-a teljes munkaidős foglalkoztatott volt, ami -5,3%-ponttal kevesebb, mint az előző év szeptember elsején. A nem teljes munkaidőben dolgozók létszáma 2014. decemberben 3.216 fő volt ehhez képest a létszám 226 fővel volt több a 2015. szeptember elejeinél. Ugyanezen időpontokat figyelembe véve viszont 18,5%-kal növekedett (1.790 főről 2.197 főre) a határozott időre szóló munkaszerződéssel rendelkezők aránya.

⁶ Forrás: A 2015. évi felmérés alapján készült adatbázis

**A statisztikai állományi létszám összetétele
(részmunkaidős foglalkoztatás és legfeljebb 60 órában foglalkoztatottak)**

Létszámnagyság-kategória	2014. december 31-én		2015. szeptember 1-én		2016. szeptember 1-én	
	Nem teljes munkaidőben és részmunkaidőben foglalkoztatott	Legfeljebb havi 60 órában foglalkoztatott	Nem teljes munkaidőben és részmunkaidőben foglalkoztatott	Legfeljebb havi 60 órában foglalkoztatott	Nem teljes munkaidőben és részmunkaidőben foglalkoztatott	Legfeljebb havi 60 órában foglalkoztatott
	(fő)	(fő)	(fő)	(fő)	(fő)	(fő)
9 fő és ennél kevesebb	49	15	48	15	50	16
10-49 fő	310	117	347	131	345	128
50-249 fő	813	230	843	214	876	216
250-999 fő	324	220	306	202	302	202
1000 fő és felette	1 720	0	1 898	0	1 898	0
Összesen	3 216	582	3 442	562	3 471	562

2014. év december 31-én a legfeljebb havi 60 órában foglalkoztatottak száma 582 fő volt. 2015. év szeptemberére ezen létszám 20 fővel csökkent, ami 3,6%-os csökkenésnek felelt meg. A megkérdezett munkáltatók a felméréskor úgy látták, hogy 2016. év szeptemberére nem várható növekedés, vagy csökkenés a legfeljebb havi 60 órában foglalkoztatottak körében.

Hajdú-Bihar megyében 2014. év december 31-én 530 főt kölcsönöztek a munkáltatók, 2015. év szeptemberére 60 fővel többet, így a növekedés 11,3%-ra tehető. Ugyanakkor 2016. év szeptemberére kevesebb (-42 fő) kölcsönvett munkaerővel számolnak a választ adó munkáltatók. A kölcsönvett munkaerővel vállalati méret szerint a 10-49 főt, az 50-249 főt, illetve a 250-999 főt foglalkoztatók számolnak, más létszám-kategóriában nem jellemző ezen fajta foglalkoztatási mód. A 2015. szeptember 1-jén kölcsönzött (590 fő) munkaerő 90,5%-a a feldolgozóipar iparban ezen belül 54,6% az élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása ágazatban dolgozott, továbbá a kölcsönvett munkavállalók 14,9%-a a gép, gépi berendezés gyártása ágazatban dolgozott 2015. év szeptember 1-jén.

A statisztikai állományi létszámon belül 2015. szeptember 1-jén az alkalmazottak 79,5%-a fizikai, 20,5%-a szellemi foglalkozású munkakört töltött be. Érdekességgént elmondható, hogy mindkét vizsgált időszakban közel ugyanezen arányok tapasztalhatóak. Annak ellenére, hogy a 2014. évi vizsgált időszakban 1.012 fővel kevesebb volt az állományi létszám.

A megkérdezettek statisztikai állományi létszámát gazdasági áganként vizsgálva megállapítható, hogy 2015. évben összességében 4,9%-os növekedés volt tapasztalható 2014. évhez képest. A legnagyobb létszámnövekedés 663 fővel a feldolgozóiparban volt, melyen belül az élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása területén 528 fővel növekedett a létszám 2015. évben. Az előrejelzések szerint 2016. évben további 190 fős növekedéssel számolnak a feldolgozóiparban tevékenykedő választ adó (97) cégek, melyből az előbb említett ágazatban 99 fős növekedéssel számolnak a munkáltatók, így a létszám a 25 választ adó cégnél 2.265 fő lesz 2016. év szeptember elején.

Az építőiparban is növekedés volt 2015. év szeptemberére és 2016. év szeptemberére is növekedéssel számolnak. A növekedés aránya 10,3% volt, ami a számbeli növekedésben

101 főt jelentett 2015. év szeptemberére, amely az előrejelzés szerint 7,4%-os lesz 2016. év szeptemberére.

2014. év decemberéhez képest száz fő feletti növekedés volt még 2015. szeptember hónapban 103 fővel az egyéb szolgáltatás területen és 113 fővel a feldolgozóiparon belül a fafeldolgozás, papírttermék gyártása, nyomdai tevékenység ágazatban.

A legnagyobb számú csökkenés 2014. december hónaphoz képest a gép, gépi berendezés gyártása ágazatban következett be 59 fővel, ahol 2016. évre 56 fős csökkenést prognosztizáltak a megkérdezett munkáltatók.

A 2015. évi létszámmozgások létszámvonzata

A létszámváltoztatást tervező cégeknél az év folyamán lezajlott és még várható létszámmozgásokat tekintve a **létszámfelvételben 1.183 fő lehet érintett**, nagyobb részben az 50 főnél több alkalmazottal működőknél. A magasabb létszámcsökkenés is ehhez a munkáltatói körhöz köthető, összességében **639 fő munkaviszonya szűnt/szűnik meg 2015. évben**.

Gazdasági ág	Létszámkiáramlás	Létszámfelvétel	Egyenleg
	fő		
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	53	204	151
Feldolgozóipar	424	296	-128
Villamosenergia, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	38	11	-27
Építőipar	12	71	59
Kereskedelem, gépjárműjavítás	45	85	40
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	20	29	9
Szállítás, raktározás	14	21	7
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	1	0	-1
Ingatlanügyletek	5	18	13
Egyéb ágak	27	448	421
Összesen	639	1 183	544

Forrás: 2015. évi felmérés adatbázisa

3.2. Várható munkaerő-kereslet 2015. év végéig

A 2015. évre létszámmozgást tervező és a várható létszámváltozást is megadó cégek szám 352 db volt. A 69%-uk létszámmozgást tervezett 2015. évre. 208 cég létszámkiáramlást, míg 214 cég létszámfelvételt tervezett. A kiáramlást és felvételt is tervezők a válaszadók 50,9%-át tették ki és 179 céget jelentett. Létszámmozgás a 10-49 főt és az 50-249 főt foglalkoztató cégekre volt jellemző a 2015. évi felméréskor.

A cégek 3.955 fő létszámkiáramlással és 4.495 fő létszámfelvétellel számolnak 2015. évre, így az egyenleg +540 fő évvégéig, ami 3,48%-os növekedésnek felel meg. Jelentős létszámkiáramlást 1.818 fővel az 250-999 főt foglalkoztató cégek terveznek, ugyanakkor a létszámfelvétel is ezen cégeknél a legmagasabb 2.073 fővel, viszont a létszámmozgás egyenlege +255 fő.

A feldolgozóipar továbbra is az első helyen áll a létszámmozgást tekintve, ahol 64 cég létszámkiáramlással, míg ugyancsak 64 cég létszámfelvétellel számol, valamint 58 cég

kiáramlást és felvételt is tervez 2015. év végéig. 10% feletti létszámkiáramlással és létszámfelvétellel számolnak a kereskedelem, gépjárműjavítás (19,2%, 22%) és a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat (12%, 11,2%) területén működő cégek.

A 2015 évre tervezett létszámmozgás létszámvonzata az előbbi gazdasági ágakban vegyes képet mutat, mivel a feldolgozóiparban 1,68%-os létszámcsökkenéssel számolnak, addig a többi kettő vizsgált ágazatban létszámnövekedést prognosztizáltak 2015. év végére. A kereskedelem, gépjárműjavítás +40 fős (2,82%-os) és a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat +147 fős (5,82%-os) növekedéssel számolnak a cégek.

A 2016. évben várható létszámmozgások

A 2016. évi létszámmozgások egyenlege várhatóan ugyancsak pozitív lesz (+191 fő) – hasonlóan a 2015. évihez –, ami várhatóan mintegy 3,48%-kal lesz több mint egy évvel korábban volt, amikor is az egyenleg +540 fő volt.

Gazdasági ág	Létszámkiáramlás	Létszámfelvétel	Egyenleg
	fő		
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	9	82	73
Feldolgozóipar	300	241	-59
Villamosenergia, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	8	0	-8
Építőipar	0	39	39
Kereskedelem, gépjárműjavítás	2	54	52
Szállítás, raktározás	0	29	29
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	0	16	16
Egyéb szolgáltatás	0	4	4
Egyéb ágak	11	56	45
Összesen	330	521	191

Forrás: 2015. évi felmérés adatbázisa

Általános megállapítás, illetve sok éves tapasztalat, hogy a munkaerőpiacon a szakképzettséggel rendelkező munkavállalók vannak kedvezőbb helyzetben. Egyrészt nagyobb az elhelyezkedési esélyük, másrészt szakmai tudásuk birtokában kedvezőbb pozíciókat tölthetnek be, mint szakképzetlen társaik. Ezen az évek óta tapasztalható helyzeten a válság sem változtatott.

A jelen felmérésben résztvevő munkáltatók úgy nyilatkoztak, hogy a **szakképzett fizikai munkások** létszámában **2016-ban várható 436 fős (23,9%-os) csökkenést ellensúlyozzák, mert 2016. évben több szakképzett fizikai foglalkoztatottak felvételére (601 fő) tartanak igényt.** Munkaviszonyuk megszűnésére elsősorban az 50-249 főt és az 250-999 főt foglalkoztató létszámú cégeknél dolgozók számíthatnak. A 436 fős csökkenést összesen 48 választ adó munkáltató jelezte. A csökkentésben érintettek közül a legtöbbször a feldolgozóiparban (151 fő), azon belül a fafeldolgozás, papírtérmekek gyártása, nyomdai tevékenység (68 fő) területén. A szállítás, raktározás területén 73 fő, a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás halászat területén 58 fő és az egyéb szolgáltatás területén 52 fő munkaviszonya szűnik meg. Ugyanakkor a 601 fő szakképzett fizikai foglalkozású munkavállalók felvételére 204 fővel a feldolgozóiparban lehet számítani, azon belül a legtöbb főt 35 fővel a gumi-, műanyag és nem fém ásványi termék gyártása területén tevékenykedő munkáltatók kívánják alkalmazni. Százegy szakképzett fizikai munkás felvételét tervezik még a szállítás raktározás ágazatban tevékenykedő munkáltatók.

Az elbocsátásra kerülő **szakképzettséggel nem rendelkezők az összes fizikai alkalmazottak a 76,1%-át (1.387 fő) teszik ki**, de ennél kevesebben – **várhatóan 1.384 fő** – bízhat abban, hogy 2016-ban **sikerül elhelyezkednie**. A legtöbb szakképzetlen munkavállalót a feldolgozóiparban (884 fő), ezen belül 606 főt a fafeldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenység, valamint 191 főt az élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása területén működő cégek bocsátják el. A mezőgazdaság, erdőgazdaság, halászatban 156 fő, az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység ágazatban 120 fő és a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás területén 102 fő szakképzetlen fizikai foglalkoztatott leépítését prognosztizálják a választ adó munkáltatók 2016. évben. A felvételnél a legtöbb esetben szintén ezeknél a célcsoportoknál várható a legtöbb új felvétel, tehát a feldolgozóiparban (758 fő), ezen belül a fafeldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenység területén (371 fő) és az élelmiszer, ital, dohánytermék gyártásában (234 fő), a Villamos berendezés gyártásban (101 fő), valamint a Gép, gépi berendezés gyártásában (114 fő). Az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység területén 155 fő és a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás területén 109 fő szakképzetlen fizikai munkás felvételét tervezik a megkérdezett munkáltatók.

A **szellemi foglalkozásúakat** sokkal kisebb mértékben érintik az egyes létszámmozgások ezt természetesen nagymértékben befolyásolja egy-egy vállalkozás tevékenységi köre, munkavállalóinak összetétele is. A cégeknek kevéssel több, mint 7,7 százaléknál (24 cég) merült fel annak a lehetősége, hogy szellemi munkakört betöltő munkatársuktól megválnak, miközben 35-nél ennek pont ellenkezőjéről születhet döntés. Várhatóan 149 közép vagy felsőfokú szellemi végzettségű munkájára nem tartanak igényt, ugyanakkor 182 felvételét tervezik, elsősorban a feldolgozóiparban foglalkozók köréből (64 fő). A munkaerő-piaci esélyük a felsőfokú végzettséggel rendelkezőknek nagyobb, mert közülük kevesebbet (149 fő) küldenek el munkahelyéről, ami az összes leépítésre kerülő munkavállalónak a 7,6%-a. Az új munkakörök elnyerésére ugyanakkor 8,4 százaléknak lesz esélye, így a 182 fő felsőfokú végzettségű nagyobb eséllyel indul, mint az alacsonyabb képzettségűek.

3.3. Tartósan betöltetlen álláshelyek, a létszámváltozással leginkább érintett foglalkozások

A korábbi évek válságának hatása még érezhető, jó néhány cég termelésének visszafogására kényszerült, ebből adódóan több-kevesebb munkavállalójától is meg kellett válnia. Ezen kívül a szakképzett munkaerő elvándorlása is megfigyelhető az utóbbi időszakban. Mindezek hatására adódik/adódhat olyan terület, ahol átmeneti vagy tartósan munkaerőigény/hiány jelentkezik, a különbség legfeljebb annyi, hogy a mostani időszakban ez kisebb létszámot jelent, mint a válságot megelőző években.

Tartósan betöltetlen álláshelyet a cégek igen kis hányada, mindössze 19%-a jelzett, nagy részüknek nem volt ilyen jellegű problémája. Ugyanakkor növekedés is megfigyelhető, mivel a 2014. évi felméréskor csak a cégek 11%-nak voltak ilyen jellegű problémái. A jelenlegi felmérés alkalmával a 70 cégnél 38 munkakört nem tudtak/tudnak hosszabb ideje betölteni, a hiányzó foglalkoztatottak száma 555 fő. Ez az aránylag „kedvező” helyzet minden bizonnyal még a válság hatásaként visszaesett keresletnek, a beszűkült pénzügyi lehetőségeknek és az ennek következtében visszafogott termelésnek köszönhető. A korábbi – a válság éveit megelőző – évek felmérései alkalmával ugyanis előfordult, hogy egyes munkakörökre külön-külön is 100-200 fős igénye jelentkezett egy-egy vállalkozásnak.

A 2015. évi adatok szerint a vállalkozások összességében 38 huzamosabb ideje be nem töltött munkakört jelöltek meg, az előző évben végzett prognózis adataihoz képest ez 10-zel több. Ahogy a korábbi évben, most sem jellemző az egy-egy munkakörre beadott nagyszámú igény, kivételt ez alól az egyszerű ipari foglalkozású munkakör, melyre 1 cég 273 szakembert keres. Az alábbi táblázat azon foglalkozásokat tartalmazza, amelyekben a hiányzó foglalkoztatottak száma 5, vagy meghaladja azt.

FEOR	Foglalkozás megnevezése	Tartósan betöltetlen álláshelyekkel rendelkező cégek száma	Tartósan betöltetlen álláshelyek (hiányzó foglalkoztatottak) száma
		(db)	(fő)
9310	Egyszerű ipari foglalkozású	1	273
7111	Húsfeldolgozó	3	54
8122	Ruházati gép kezelője és gyártósor mellett dolgozó	3	35
8417	Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr	7	33
7211	Szabásminta-készítő	1	27
9112	Intézményi takarító és kisegítő	3	20
7212	Szabó, varró	4	14
7511	Kőműves	4	10
7521	Vezeték- és csőhálózat-szerelő (víz, gáz, fűtés)	1	10
7321	Lakatos	3	8
7325	Hegesztő, lángvágó	3	8
7524	Épületvillamossági szerelő, villanszerelő	4	7
9329	Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású	2	6
9235	Gyorséttermi eladó	1	5

A **létszámcsökkentésben leginkább érintett foglalkozások**; ebben a felmérésben 51 foglalkozás volt kimondottan romló pozíciójú, melyeket 97 munkáltató jelölt meg és 951 fő munkavállaló létszámcsökkentésére vonatkozott. Tizenkettő olyan foglalkozás volt, ahol (előző évi felméréskor 11) egy foglalkozáson belül 20 fő vagy a feletti létszámcsökkentést terveznek a megkérdezett munkáltatók. Hét szakmában 20-50 fő közötti csökkentést 24 munkáltató tervez. Nyolcvannyolc - kilencven fő elbocsájtása 3 szakmában várható, melyet három cég prognosztizált (Gyorséttermi eladó és Erdészeti foglalkozású munkavállalót 1-1 cég 88-88 fővel és Gyümölcs- és zöldségfeldolgozó, -tartósító foglalkozásút 1 cég 90 fővel). A 100 fő feletti létszámcsökkenésben kettő szakma érintett, az egyszerű ipari foglalkozású ahol 4 munkáltató 115 fő, míg az intézményi takarító és kisegítő foglalkozásnál 8 munkáltató 151 fő csökkentéssel számolt.

A **létszámnövelés által leginkább érintett munkakörökből**, az ún. keresett foglalkozások mögött számos nagyszámú vagy ahhoz közeli létszámot most három munkakörben is lehet találni, ezek az Egyszerű ipari foglalkozású ahol 5 munkáltató 127 munkavállalót, az Erdészeti foglalkozású ahol 1 munkáltató 161 munkavállalót és az Intézményi takarító és kisegítő foglalkozás ahol 7 munkáltató 183 munkavállalót keres. Tizennégy cégnél a bővítendő létszám 62-90 fő között mozog, ők 317 fő felvételét tervezik 20-38 fő közötti felvételre 41 cég készül összesen 264 fő felvételére.

FEOR	Foglalkozás megnevezése	Létszámnövelést tervező cégek száma (db)	A foglalkoztatottak számának várható növekedése az adott munkakörben (fő)	FEOR	Foglalkozás megnevezése	Létszámcsoökkentést tervező cégek száma (db)	A foglalkoztatottak számának várható csökkenése az adott munkakörben (fő)
9112	Intézményi takarító és kisegítő	7	183	9112	Intézményi takarító és kisegítő	8	151
6211	Erdészeti foglalkozású	1	161	9310	Egyszerű ipari foglalkozású	4	115
9310	Egyszerű ipari foglalkozású	5	127	7112	Gyümölcs- és zöldségfeldolgozó, -tartósító	1	90
7112	Gyümölcs- és zöldségfeldolgozó, -tartósító	1	90	6211	Erdészeti foglalkozású	1	88
9235	Gyorséttermi eladó	1	89	9235	Gyorséttermi eladó	1	88
8417	Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr	9	76	8417	Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr	4	47
7111	Húsfeldolgozó	3	62	6121	Szarvasmarha-, ló-, sertés-, juhtartó és - tenyésztő	6	38
6121	Szarvasmarha-, ló-, sertés-, juhtartó és -tenyésztő	6	38	9239	Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású	2	28
5113	Bolti eladó	10	34	8421	Mezőgazdasági, erdőgazdasági, növényvédő gép kezelője	5	24
8135	Műanyagtermék-gyártó gép kezelője	1	30	9329	Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású	3	23
8421	Mezőgazdasági, erdőgazdasági, növényvédő gép kezelője	7	29	5117	Bolti pénztáros, jegypénztáros	1	21
9239	Egyéb, máshova nem sorolható egyszerű szolgáltatási és szállítási foglalkozású	2	28	5132	Pincér	3	21
5132	Pincér	5	22				
5117	Bolti pénztáros, jegypénztáros	1	21				
7321	Lakatos	5	21				
9329	Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású	3	21				
8418	Autóbuszvezető	1	20				

A **változó pozíciójú szakmák, munkakörök** egyaránt érintettek a létszámnövelésben és létszámcsoökkentésben is. Ebben a körben leginkább azok a munkakörök találhatók, melyek valamilyen idény- vagy szezonális munkához kapcsolódnak, vagyis az adott munka befejezésekor a munkáltatók megválnak munkavállalóiktól. Ilyenek lehetnek a különböző kereskedelmi jellegű foglalkozások, mezőgazdasági, erdőgazdálkodási, élelmiszeripari, foglalkozások, de idetartoznak az építőiparhoz kapcsolódó szakképzetlen vagy szakképzettséget igénylő munkakörök is. Előfordulhat az az eset is – ez jelenti a kisebb volument –, hogy egy adott tevékenységet végző cég valamilyen okból korlátozza vagy teljesen megszűnteti tevékenységét a megyében, emiatt kénytelen megválni dolgozóitól. Ugyanakkor, szintén a megyében, de valahol máshol ugyanolyan tevékenységet kezd el egy másik cég, ezért szüksége van megfelelő munkavállalókra.

E mozgások létszámvonzata jelentősebb, mint az előző két csoportban említetteké, ezen belül a szellemi munkaköröknél általában kevesebb, míg a fizikaiaknál több személyt érint.

Összevetve a különböző irányú létszámmozgásokban leginkább érintett foglalkozások létszámvonzatát, a mérleg nyelve a növekedés felé billen, vagyis a munkáltatók által kiemelt egyes munkakörökben inkább létszámnövekedés, mint csökkenés várható.

A vállalkozások több forrásból elégítik ki munkaerőigényüket, melyek eltérő fajsúllyal jelennek meg. A már évek óta zajló felmérések alapján elmondható, hogy az egyes források aránya évről-évre nagyjából hasonló. Ezt jól szemléltetik a 2012. 2013. 2014. és 2015. őszi felmérés adatai is. Egy érdekesség, hogy az elmúlt négy felmérés során a hirdetés útján történő munkaerő kielégítésnél a páros években (2012. és 2014. év) 19% körüli az arány, míg a páratlan években meghaladja a 20 százalékot.

A cégek többsége informális csatornákon keresztül tölti fel üres álláshelyeit, igaz 2013. évre 0,76%-kal és 2015. évre 4,55%-kal visszaesett e csatorna szerepe, viszont 2014. évben 4,82%-kal erősödött 2013. évhez képest. A második legnagyobb arányban 20,82%-ban a munkaügyi kirendeltségek segítségével keresnek munkaerőt, bár itt is visszaesés tapasztalható minden évben, 2012. évhez, 2013. évhez és 2014. évhez képest is, melynek mértéke sorrendben 2,31%, 2,28% és 3,44%. Az informatika egyre nagyobb térhódításának köszönhetően az interneten keresztül történő álláshely betöltések aránya a 2013. évi felméréskor még 2,46%-kal növekedet, viszont a 2014. évi felméréskor a választ adók már

nem kedvelték annyira. Ennek köszönhetően arányuk akkor 2,34%-kal csökkent, majd a 2015. évi felmérés alkalmával az eddigiektől nagyobb arányban 3,48%-kal növekedett az internetes álláskereső aránya, ami közelíti a 6,5%-ot. A pályázatokkal történő álláshely betöltése a 2013 évi csökkenést követően az előző évi és a 2015. évi felmérésben is közel azonos arányban növekedett 0,66%-os, illetve 0,64%-os mértékben. Az egyéb forrásból történő álláshely betöltések aránya 2014. és 2015. években ismét emelkedett több mint egy százalékkal.

Az álláshelyek betöltésének módjai 2012-2013-2014-2015. évi prognózis

A munkaerőigény kielégítésére használt források megoszlása a források súlya (szerepe) szerint	2015.év	2014.év	2013. év	2012. év	2015-2014	2014-2013	2013-2012
Hirdetés útján	20,24%	18,78%	20,87%	18,98%	1,46%	-2,09%	1,89%
Pályázatokkal	6,01%	5,37%	4,71%	5,12%	0,64%	0,66%	-0,41%
Munkaügyi kirendeltségek segítségével	20,82%	24,26%	26,54%	28,85%	-3,44%	-2,28%	-2,31%
Munka-közvetítőkon keresztül	1,98%	1,17%	1,59%	0,81%	0,81%	-0,42%	0,78%
Munkaerő-kölcsönző cégeken keresztül	1,82%	1,74%	1,58%	1,22%	0,08%	0,16%	0,36%
Informális csatornákon keresztül	28,64%	33,19%	28,37%	29,13%	-4,55%	4,82%	-0,76%
Interneten keresztül	6,44%	2,96%	5,30%	2,84%	3,48%	-2,34%	2,46%
Belső hirdetéssel, átcsoportosítással	5,29%	4,34%	5,29%	5,17%	0,95%	-0,95%	0,12%
Egyéb forrásból	5,99%	4,75%	3,12%	6,22%	1,24%	1,63%	-3,10%
Nem tudja a forrást	2,77%	3,43%	2,64%	1,66%	-0,66%	0,79%	0,98%
Válaszoló cégek száma	366	356	353	325	10	3	28

A vállalkozások az előző évinél nagyobb arányban oldják meg saját embereikkel belső hirdetések, átcsoportosítások révén az üres munkakörök feltöltését, ami közel 1%-os növekedést követően ismét öt százalék fölé emelkedett. A munka-közvetítőkon és a munkaerő-kölcsönző cégeken keresztül történő munkaerőigény kielégítés továbbra sem népszerű a felmérésben résztvevő választ adó cégek szerint, arányuk 2% alatt maradt, bár az előző évhez képest mindkettő aránya növekedést mutat.

3.4. Atipikus foglalkoztatás

Az atipikus foglalkoztatás továbbra sem tölt be jelentős szerepet a hazai munkáltatók körében, annak ellenére sem, hogy lényegesen olcsóbb – általában véve is, de különböző támogatásokkal még olcsóbb –, rugalmasabb, hatékonyabb, egyszerűbb.

A prognózis néhány kérdés erejéig kiterjedt ennek felmérésére, hogy a munkáltatók mennyire alkalmazzák megyénkben (a teljesség igénye nélkül) az egyes atipikus foglalkoztatási formákat.

Nem teljes munkaidőben, illetve részmunkaidőben, legfeljebb havi 60 órában történő foglalkoztatás

A korábbi években a felmérésekben az ezer főnél is többet foglalkoztatóknál volt népszerű ez a foglalkoztatási forma, ami 2012. évtől fokozatosan visszaszorult. A mélypont 2014. évben volt. Jelenleg ismét a nagyvállalatokra jellemző e foglalkoztatási forma. 2015. év szeptemberben 3442 fő foglalkoztatása valósult meg nem teljes munkaidőben és részmunkaidőben, amelynek az 55,1%-át (1898 főt) az 1000 fő feletti munkáltatók foglalkoztatják. A második helyen 843 fő foglalkoztatásával az 50-249 főt foglalkoztatók állnak. A legkevésbé jellemző ez a foglalkoztatási forma a 9 fő és ennél kevesebb létszámot foglalkoztatóknál, ahol a 102 cégnél mindösszesen 48 fő foglalkoztatása van nem teljes munkaidőben és részmunkaidőben. A választ adó munkáltatók szerint 2016. évben várhatóan 29 fővel fog növekedni a létszám. Az 1000 fő felett foglalkoztatóknál nem lesz létszámnövekedés, míg a 9 fő és ennél többet foglalkoztatóknál és az 50-249 főt foglalkoztatóknál minimális növekedés (előbbinél 2 fős, utóbbinál 33 fős) várható, addig a 10-49 főt és a 250-999 főt foglalkoztatóknál 2 fős, illetve 4 fős csökkenés várható.

A legfeljebb havi 60 órában foglalkoztatottak száma 562 fő volt 2015. év szeptemberében a 366 munkáltatónál. Az 1000 fő felettiéknél nem volt ilyen dolgozó. A legnagyobb arányban 38,1%-kal az 50-249 létszámnagyság kategóriában foglalkoztatóknál 214 fő dolgozott legfeljebb havi hatvan órában. Jelentős, 35,9%-os az arány a 250-999 létszámnagyságú cégeknél is ez a foglalkoztatási forma. 2016. év szeptember elsejére a cégek közül kettő nem tervez létszámfelvételt, míg a 9 fő és ennél kevesebb létszámnagyságú és az 50-249 fő létszámnagyságú cégeknél egy, illetve kettő fő felvételére látnak esélyt, addig a 10-49 fő létszámnagyság kategóriában foglalkoztatók három fővel, kevesebb létszámmal számolnak.

Munkavállalók határozott idejű alkalmazása

E foglalkoztatási forma nagyfokú rugalmasságot biztosít a foglalkoztatásban, jelentősen leegyszerűsíti az elbocsátásokat, és nem elhanyagolható, hogy költségvonzata is kedvező.

Az előző évi felmérés adataival összehasonlítva a mostani prognózis adatait, úgy tűnik a megyében egy bizonyos szintre álltak be a cégek a határozott idejű munkaviszony keretében foglalkoztatottak esetében. 2013. december 31-én az összes statisztikai létszámuk 10,1% volt, addig 2014. év szeptember 01-jén 10,5% volt, 2015. szeptemberre 9,9%-ra becsülték meg ezen létszámot. A 2015. évi felméréskor a 2015. év szeptemberre megvalósult határozott idejű foglalkoztatási arány 10,1% volt, ami azt jelenti, hogy a cégek viszonylag jól becsülték meg ezt a foglalkoztatási formát. 2016. év szeptemberre a munkáltatók becslése 9,9%-os arány mutat. Ez létszámban kifejezve 2013. december 31-jén 2147 főt, 2014. szeptember 1-jén 2280 főt és 2015. szeptember 01-jére már csak 2180 főt becsültek, mellyel szemben a létszám 2197 fő volt. Igaz a 2015. évi felmérésben 10 munkáltatóval több vett részt, mint az azt megelőző felmérésben. Most a 2016. évi szeptemberi előrejelzés szerint 21 fővel kevesebben fognak e foglalkoztatási formában dolgozni.

A legtöbb határozott idejű munkaszerződéssel rendelkező dolgozója 2015. szeptember 1-jén az 1000 fő és felette, valamint a 250-999 fő munkavállalót alkalmazóknak volt. Előbbinél átlagosan 38 fő, utóbbinál 34 fő ilyen státuszú volt. Az 50 fő alattiaknál egyre kevésbé elterjedt az alkalmazásnak ez a módja.

Legnagyobb létszámban 2015. évben a feldolgozóipar (782 fő) egyes ágazataiban, az élelmiszer, ital, dohánytermék gyártásában 257 fő, a villamos berendezés gyártásában 121 fő és a járműgyártásban 97 fő van foglalkoztatva határozott idejű szerződéssel. A feldolgozó iparon kívül 446 fő a mezőgazdaság, vad, erdő, halgazdálkodás, 331 fő, a kereskedelem, gépjárműjavítás, 125 fő a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás, 116 fő a szakmai,

tudományos, műszaki tevékenység, 107 fő az építőiparban és 102 fő a szállítás, raktározás gazdasági ágakban tevékenykedik határozott idejű szerződéssel.

AM könyvvel történő foglalkoztatás – egyszerűsített foglalkoztatás

Az atipikus foglalkoztatási formák közül talán a legelterjedtebb volt, különösen a szezonális ágazatokban, a mezőgazdaságban, a turizmusban, a vendéglátásban, az építőiparban, mely sok esetben felváltotta a korábban munkaszerződéssel teljes munkaidőben történő foglalkoztatást, emiatt a későbbiekre nézve hátrányosan érintett egyes munkavállalókat, másoknak viszont az egyetlen munkalehetőséget jelentette. Azért a múlt idő, mert az AM könyvvel történő foglalkoztatás lehetősége 2010. március 31-igyl megszűnt és az egyszerűsített foglalkoztatás váltotta fel.

Az egyszerűsített foglalkoztatás bevezetésével a jogalkotóknak az volt a szándéka, hogy az AM könyvekkel való visszaéléseket megszüntessék, és lényegesen megkönnyítsék a munkavállalás bejelentési és adminisztrációs terheit.

Az **egyszerűsített foglalkoztatás** keretében 2015. évben az alkalmazotti létszám 442 fő volt. Ezzel a lehetőséggel leginkább a 10-49 fő közötti cégek éltek (a megkérdezettek és válaszadók közül 35 munkáltató, 64,8%-uk), a bevontak 41,2%-át, alkalmazták. Az 50-249 fős körbe tartozó vállalkozások az összes válaszoló vállalkozás 35,2%-át képviselik, ezen cégeknél 2015. évben 260 fő talált munkát, ami átlagosan 14 főt jelent egy cégre vetítve. A mikro vállalkozások és a 250 fő felettiek egyáltalán nem használták ki ezt a lehetőséget, egyáltalán nem alkalmaztak ilyen foglalkoztatási formában munkavállalókat legalább is az e felmérés alkalmával nyilatkozók szerint.

A legnagyobb létszámot a feldolgozóiparban (154 fő), ezen belül a legtöbbet, 81 főt az élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása ágazatban foglalkoztatták a munkáltatók. A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászatban 142 főt, a kereskedelem, gépjárműjavítás ágazatban 48 főt foglalkoztatnak a megkérdezett cégek közül sorrendben; tizenhat, nyolc, hét és tizenegy munkáltató. A többi gazdasági ágban az AM könyvvel / egyszerűsített foglalkoztatás keretében alkalmazottak létszáma nem érte el a 38 főt.

2016-ban az előrejelzések alapján visszaesés várható mind a cégek (44), mind az alkalmazottak (428 fő) számát illetően, ami azt jelenti, hogy a 2015. évi létszámnak már csak a 96,8%-a fog ebben a formában dolgozni. Az óvatosság adódhat abból, hogy az ágazatok többsége időjárásfüggő, a 2015. év időjárása sem volt jó hatással erre a foglalkoztatási formára, emellett még mindig kevesebb munkavállalóra van szükség a lehetőségek beszűkülése, a kereslet visszaesése következtében és valószínű, hogy az új foglalkoztatási szabályok még mindig nem kellően ismertek, valamint nem annyira népszerű a munkáltatók körében.

Abban nincs változás, hogy továbbra is a kevesebb létszámmal működők – 50-299 fő alattiak – részesítik előnyben ezt a foglalkoztatási formát.

Az ágazatok sorrendje az alkalmazottak számát tekintve 2016-ban némileg átalakul majd a 2015. évihez képest. A 2016. évi előrejelzés szerint (a nyilatkozó 44 cég szerint) a legtöbben a mezőgazdaságban fognak dolgozni (163 fő) várható. Ezt követi a feldolgozóipar (148 fővel), melyen belül az élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása 77 főt és a textil, ruházat, bőr, és bőrtermék gyártása területen 38 főt kívánnak foglalkoztatni a jövő évben a megkérdezett és választ is adó munkáltatók.

Munkaerő-kölcsönzés

Ez a foglalkoztatási forma korábban elsősorban a multinacionális cégeknél és nagyvállalatoknál terjedt el. Bizonyos munkakörökre, meghatározott időre és létszámban, ebben a formában próbálják megoldani munkaerő igényüket, valamely munkaerő-kölcsönző cég közbeiktatásával. Ez számukra azért is kényelmes megoldás, mert mindenféle munkaügyi, munkajogi problémával kapcsolatosan a kölcsönző cég intézkedik, miután jogilag a kiközvetítettek az ő alkalmazottjaik.

E rugalmas alkalmazási forma megyénkben nem terjedt el. A jelen felmérés alkalmával megkérdezettek közül 2011-ben mindössze 14 cég, 2012-ben 16 cég, 2013-ban 13 cég, 2014. évben 13 cég, 2015. évben 17 cég és várhatóan 2016. évben is csak 16 cég vette/veszi igénybe munkaerő-kölcsönző cég szolgáltatását. Ez a felmérésben részt vevőknek 2011. és 2012. években 4,4% illetve 5%-át, 2013 és 2014 évben a 3,7%-át, 2015. évben 4,6%-át és várhatóan 2016. évben 4,4%-át jelenti.

3.5. Külföldi állampolgárok a magyar munkaerőpiacon

A cégek által alkalmazott külföldi állampolgárok száma évről-évre csökken, melyhez különösen hozzájárult a válság is. Ez az országos tendencia a prognózisban részt vevőknél is megfigyelhető miszerint 2016. évben országosan 17 fővel kevesebb külföldi foglalkoztatását prognosztizálják a választ adó munkáltatók.

A megkérdezett munkáltatóknál 2010-ben 80 fő, 2011.évben szintén 80 fő, 2012. évben 73 fő, míg 2013. évben 39 fő, 2014. évben 33 fő és 2015. évben 25 fő külföldit foglalkoztattak, ez várhatóan a következő évben 24 főre esik vissza, mely létszám még 0,1 százalékat sem jelenti az összes statisztikai állományi létszámnak.

Külföldi munkavállalót 2015. évben legnagyobb számban a 10-49 főt és az 50-249 főt foglalkoztató létszám-kategóriába tartozók alkalmaztak, arányuk 24%, illetve 60% volt. Őket a 250-999 főt és az 1000 fő feletti foglalkoztatók követték arányuk egyaránt 8%. Az alkalmazás területe igen változatosan alakult. Legtöbbször a feldolgozó iparon belül a textil, ruházat, bőr, és bőrtermék gyártással foglalkozóknál találtak munkát, de igényt tartottak rájuk az egyéb feldolgozóipari; ipari gép, berendezés üzembe helyezése, javítása területén is.

A külföldi munkavállalókkal betöltött, 1 főt meghaladó munkakörök 2015-ben az alábbiak voltak:

FEOR	Foglalkozás megnevezése	Külföldi állampolgárságú munkavállalót foglalkoztató cégek száma	Külföldi állampolgárságú foglalkoztatottak száma
		(db)	(fő)
2159	Egyéb adatbázis- és hálózati elemző, üzemeltető	1	1
2533	Kereskedelmi tervező, szervező	1	1
5132	Pincér	1	1
5134	Szakács	2	2
5135	Cukrász	1	1
5299	Egyéb, máshova nem sorolható szolgáltatási foglalkozású	1	1
8417	Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr	1	5
9112	Intézményi takarító és kisegítő	1	1
9310	Egyszerű ipari foglalkozású	1	2
9329	Egyéb egyszerű építőipari foglalkozású	1	5
Összesen		11	20

3.6. Pályakezdő fiatalok foglalkoztatása

A pályakezdők alkalmazására vonatkozó kérdésre a munkáltatók 13,7 százaléka adott igen választ, vagyis a fiataloknak 50 cégnél nyílt lehetőségük munkavégzésre 2015. év folyamán. Sajnálatos tény azonban, hogy a fiatalok munkavállalási esélyei egyre csökkennek, már ami a munkáltatók számát illeti. Legalábbis a prognózis felmérésből ez derül ki, mert a megkérdezettek 7,1%-a, 26 cég nyilatkozott úgy, hogy 2016. évben is kíván pályakezdőt alkalmazni. Így jövőre a választ adók 342 fő pályakezdőt akarnak felvenni, ami azt jelenti, hogy 28,5%-kal, 136 fővel fognak kevesebb pályakezdőt alkalmazni a 2015. évinél.

Megfigyelhető, hogy Hajdú-Bihar Megyében 2015. évben inkább a kisebb vállalkozások hajlandóak a friss tudással rendelkezők fogadására. Az 50 igennel nyilatkozó pályakezdőt foglalkoztató cégnél a 42%-a a 50-249 fős, a 40%-a az 10-49 fős létszámnagyság-kategóriájú munkáltatók közé tartozik. Amennyiben azt vizsgáljuk, hogy a megkérdezett cégek közül milyen arányban van az igennel válaszolóak száma, akkor azt kapjuk, hogy a 10-49 főt foglalkoztatók 12,4%-a adott lehetőséget a fiataloknak, az 50-249 fővel dolgozóknak 23,3 százaléka, az ettől nagyobbaknak 41,7%-a.

A 2015-ben pályakezdőket alkalmazó cégek közül a legtöbb a feldolgozóipar (40%), a kereskedelem (22%), és a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (12%) területén tevékenykedett. A 2016-ban pályakezdőket alkalmazni kívánó cégek közül a legtöbb a feldolgozóipar (42,3%) és a kereskedelem (23,1%) területén tevékenykedik. A vállalkozások által megadott legjellemzőbb munkakörök igen változatosak voltak, ezekben 2015. évben 478 fiatal kapott munkát és 2016. évre 342 fiatal felvételét tervezik a választ adó munkáltatók.

A 10 fő feletti Pályakezdők alkalmazása/felvétele foglalkozások szerint a munkakört is megnevező cégeknél:

10 fő feletti Pályakezdők alkalmazása foglalkozások szerint (2015), a munkakört is megnevező cégeknél				10 fő feletti Pályakezdők felvétele várhatóan 2016-ban foglalkozások szerint, a munkakört is megnevező cégeknél			
FEOR	Foglalkozás megnevezése	Pályakezdőt alkalmazó cégek száma	Alkalmazott pályakezdők száma	FEOR	Foglalkozás megnevezése	Pályakezdő felvételét tervező cégek száma	Felvenni tervezett létszám
		(db)	(fő)			(db)	(fő)
9 235	Gyorséttermi eladó	1	70	9 235	Gyorséttermi eladó	1	95
7 112	Gyümölcs- és zöldségfeldolgozó, -tartósító	1	40	7 112	Gyümölcs- és zöldségfeldolgozó, -tartósító	1	50
9 310	Egyszerű ipari foglalkozású	7	26	5 113	Bolti eladó	9	27
7 321	Lakatos	7	25	7 111	Húsfeldolgozó	1	15
9 223	Rakodómunkás	2	23	8 417	Tehergépkocsi-vezető, kamionsofőr	2	15
7 325	Hegesztő, lángvágó	7	20	9 310	Egyszerű ipari foglalkozású	3	13
5 113	Bolti eladó	8	17	7 212	Szabó, varró	2	10
7 111	Húsfeldolgozó	1	15	7 323	Forgácsoló	4	10
7 323	Forgácsoló	5	15				
7 328	Fém- és egyéb tartószerkezet-szerelő	1	15				
8 421	Mezőgazdasági, erdőgazdasági, növényvédő gép kezelője	8	14				
8 135	Műanyagtermék-gyártó gép kezelője	2	11				
2 159	Egyéb adatbázis- és hálózati elemző, üzemeltető	1	10				
5 134	Szakács	7	10				
5 211	Fodrász	6	10				

IV. A megkérdezettek gazdasági tevékenységének tényadatai és a 2015. évi várakozások⁷

4.1. Kapacitás-kihasználtság

A termelő/ szolgáltató kapacitás kihasználtságát a vállalkozások 9 százaléka nem tudta vagy nem akarta meghatározni, míg 333-an adtak értékelhető választ 2015 őszén.

Hajdú-Bihar megyében az átlagos kapacitás kihasználtság a 9 fő alatti vállalkozásoknál a legalacsonyabb, ahol 74,17%, ami alacsonyabb, mint a megyei átlag. A megyei átlag alatt vannak még a 10-49 főt foglalkoztatók is. A többi létszám kategóriába tartozó cégeknél 80% fölötti a kapacitáskihasználás értéke. A legmagasabb ezen arány 90,63%-kal az 250-999 főt foglalkoztatóknál.

A termelő / szolgáltató kapacitás kihasználtsága

Létszámnagyság-kategória	21 % alatt	21 - 40 %	41 - 60 %	61 - 80 %	81 - 100 %	Válaszoló cégek száma összesen	Nem válaszoló cégek száma	Átlagos kapacitás-kihasználtság
	(db)	(db)	(db)	(db)	(db)	(db)	(db)	(%)
9 fő és ennél kevesebb	1	5	27	39	30	102	0	74,17%
10-49 fő	0	4	15	56	67	142	19	81,94%
50-249 fő	7	2	5	24	42	80	10	78,34%
250-999 fő	0	0	0	1	7	8	4	90,63%
1000 fő és felette	0	0	0	1	0	1	0	80,00%
Összesen	8	11	47	121	146	333	33	78,89%

A kapacitás-kihasználtság mértékét százalékos formában kellett meghatározniuk a gazdálkodó szervezetek vezetőinek. Az összesítés alapján a megyében átlagosan 78,89%-os kihasználtsággal üzemelnek a vállalkozások, ami jónak mondható, ha figyelembe vesszük a még mindig inkább kedvezőtlennek mondható piaci környezetet.

Átlagos kapacitás-kihasználtság

Létszámnagyság-kategória	hajdú-Bihar Megye	Országos	eltérés az országostól
	(%)	(%)	(%)
9 fő és ennél kevesebb	74,17%	80,23%	-6,06%
10-49 fő	81,94%	79,86%	2,08%
50-249 fő	78,34%	83,53%	-5,19%
250-999 fő	90,63%	83,21%	7,42%
1000 fő és felette	80,00%	88,34%	-8,34%
Összesen	78,89%	80,89%	-2,00%

A 2012. évi felméréskor összességében az országos átlagot 0,62%-kal haladta meg a Hajdú-Bihar megyei munkáltatók kapacitáskihasználtsága. Három létszám-kategóriában az országos átlag alatt, míg a két legnagyobb létszám kategóriájú munkáltatónál az országos értéknél jobb volt az átlagos kapacitáskihasználtság a megyében. A 2013. évi felmérés alkalmával már a megyei arány 4,22%-kal alatta maradt az országos kapacitáskihasználtságnak, és valamennyi létszám-kategóriában működő vállalkozásnál az országos

⁷ Forrás: A 2014. évi felmérés alapján készült adatbázis

érték alatt maradt ez az arány. A 2015. évi felmérés alkalmával megyei szinten 2%-kal alacsonyabb az átlagos kapacitás kihasználtság. Létszámnagyság kategóriánként vegyes a kép mivel háromnál az országos átlag alatt, míg két kategóriában az országos átlag feletti a kapacitáskihasználtság. Az országos értéktől a legnagyobb arányban majdnem 9%-kal kevesebb a kapacitáskihasználtság az 1000 fő és felette foglalkoztatóknál volt. Az országos átlag feletti kapacitáskihasználtsággal rendelkező két létszámnagyság kategória közül a 250-999 főt foglalkoztatók kapacitáskihasználtsága 7,42%-kal magasabb, míg a 10-49 főt foglalkoztatóknál kisebb arányban 2,08%-kal haladja meg az országos kapacitáskihasználtság szintjét.

A termelő / szolgáltató kapacitás kihasználtsága Hajdú-Bihar Megyében és az Országban

Gazdasági ág	Hajdú-Bihar Megye Átlagos kapacitás- kihasználtság ág	Országos Átlagos kapacitás- kihasználtság ág	Hajdú-Bihar Megye - Országos
	(%)	(%)	(%)
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	86,92%	86,14%	0,78%
Bányászat	65,00%	68,57%	-3,57%
Feldolgozóipar	79,99%	81,60%	-1,61%
Élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása	75,00%	76,25%	-1,25%
Textília, ruházat, bőr, és bőrtermék gyártása	86,85%	85,99%	0,86%
Fafeldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenység	82,63%	82,26%	0,37%
Kokszgyártás, kőolajfeldolgozás	0,00%	95,00%	-95,00%
Vegyí anyag, termék gyártása	0,00%	77,06%	-77,06%
Gyógyszergyártás	0,00%	63,33%	-63,33%
Gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártása	78,50%	78,92%	-0,42%
Fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása	84,36%	83,39%	0,97%
Számítógép, elektronikai, optikai termék gyártása	0,00%	82,11%	-82,11%
Villamos berendezés gyártása	84,00%	86,60%	-2,60%
Gép, gépi berendezés gyártása	75,00%	81,88%	-6,88%
Járműgyártás	90,00%	85,31%	4,69%
Egyéb feldolgozóipari; ipari gép, berendezés üzembe helyezése, javítása	77,06%	82,81%	-5,75%
Villamosenergia, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	50,00%	79,09%	-29,09%
Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	76,67%	76,45%	0,22%
Építőipar	84,88%	84,25%	0,63%
Kereskedelem, gépjárműjavítás	75,56%	80,24%	-4,68%
Szállítás, raktározás	78,80%	82,07%	-3,27%
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	68,50%	69,68%	-1,18%
Információ, kommunikáció	90,00%	87,19%	2,81%
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	100,00%	85,70%	14,30%
Ingatlanügyletek	78,29%	82,52%	-4,23%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	77,89%	82,41%	-4,52%
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	75,00%	81,55%	-6,55%
Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	0,00%	83,33%	-83,33%
Oktatás	80,00%	71,98%	8,02%
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	99,00%	75,25%	23,75%
Művészet, szórakozás, szabad idő	80,00%	73,11%	6,89%
Egyéb szolgáltatás	72,86%	74,54%	-1,68%
Összesen	78,89%	80,99%	-2,10%

A feldolgozóipar átlagos kapacitás-kihasználtsági szintje 1,61%-kal alatta maradt az országos átlagnak. Ezen belül viszont az országos átlagot legnagyobb arányban a 4,69%-kal a

járműgyártás kapacitás kihasználtsága növekedett, ami a megyében 90%-os. Érdekességként elmondható, hogy az előző évi felmérés alkalmával a járműgyártásban tevékenykedő munkáltatók úgy nyilatkoztak, hogy akkor 100% volt a kapacitáskihasználtságuk. A feldolgozó iparon belül még három ágazat volt, ami az országosnál nagyobb arányban teljesült. Ezek sorrendben: a fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása 0,97%-kal, a textil, ruházat, bőr, és bőrtermék gyártása 0,86%-kal és a felfeldolgozás, papírtérkép gyártása, nyomdai tevékenység 0,86%-kal. A többi feldolgozóipari ágazatban (a fenti táblázat szerint) a megyei átlagok kisebbek voltak, mint az országos kapacitás-kihasználtság átlagai.

Hajdú-Bihar megyében az átlagos kapacitás-kihasználtság a feldolgozóiparon kívül kilenc gazdasági ágazatban az Országosnál kevesebb volt. A legnagyobb arányban 29,09 %-kal a villamosenergia, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás területén működő munkáltatóknál. Öt százalék fölötti arányban volt kevesebb az átlagos kapacitáskihasználtság az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenységet végzőknél (6,55%-kal).

Ugyanakkor Hajdú-Bihar megyében az Országos átlagot meghaladó kapacitáskihasználtságot nyolc gazdasági ágban tevékenykedő munkáltatók jelentettek a 2015. évi felmérés alkalmával. Tevékenységüket a következő ágazatokban végzik: a Humán-egészségügyi, szociális ellátás (+23,75%), a Pénzügyi, biztosítási tevékenység (+14,30%), az Oktatás (+8,02%), a Művészet, szórakozás, szabad idő (+6,89%), az Információ, kommunikáció (+2,81%), a Mezőgazdaság (+0,78%), az Építőipar (+0,63%) és a Vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmegsemmisítés ágazatban foglalkoztatók (+0,22%) produkáltak magasabb kapacitáskihasználást.

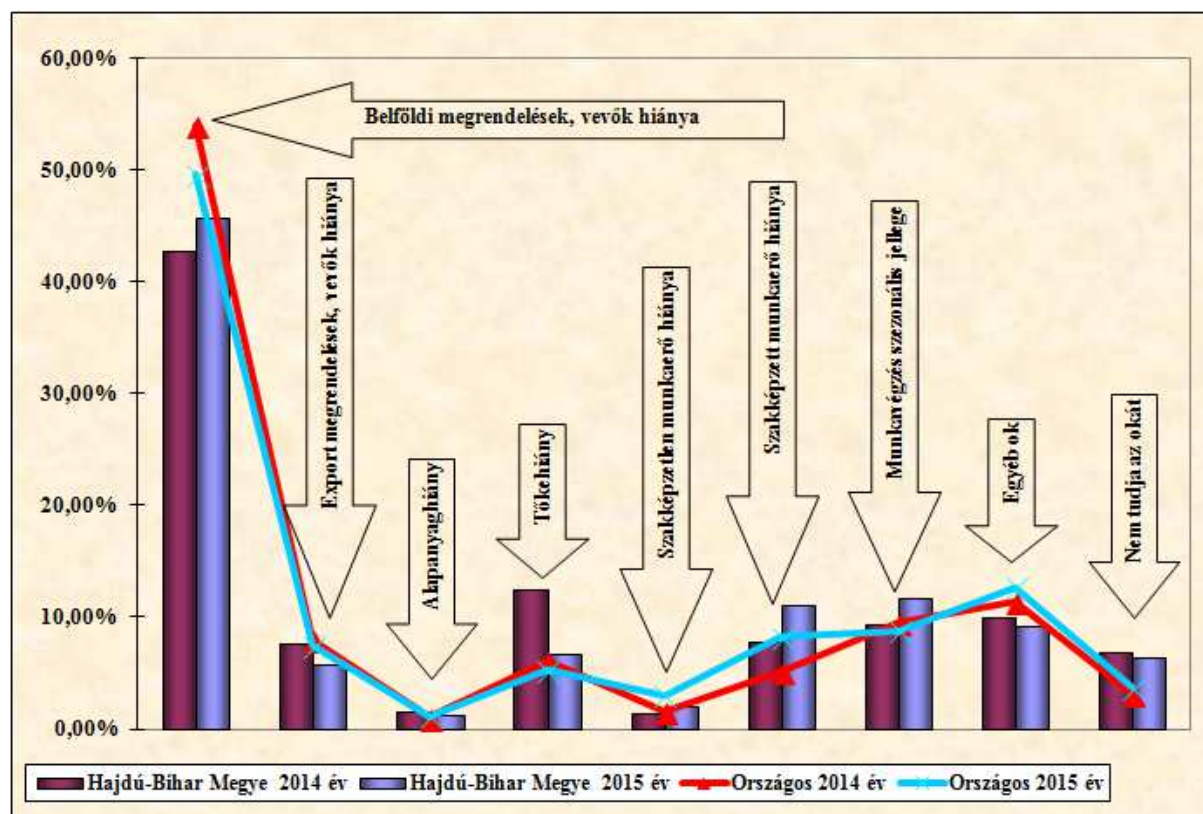
A teljes fokú kapacitás-kihasználtság elmaradásának okai és azok súlya

Míg 2013. évben a belföldi megrendelések visszaesése a mikro vállalkozásokat érintette a legérzékenyebben (64,6%), addig 2014. évben a 250-999 főt foglalkoztatóknak okozott ez nagyobb gondot 50,8%-ban. A 2015-ös évben ismét a mikro vállalkozások kerültek az első helyre 65,56%-kal. Ez évben a 250-999 fős létszám kategóriába sorolt cégeknél a belföldi megrendelés hiánya 38,33%-ban volt probléma, ezen cégeknél jelentős arányban (28,33%-ban) az export megrendelések, vevők hiánya volt a kapacitás kihasználtság elmaradásának másik oka. A tőkehiány legnagyobb arányban 8,77%-ban a mikro-vállalkozásoknak okozott nehézséget.

A 2015. évi felméréskor az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység, az oktatás és a művészet, szórakozás, szabad idő tevékenységgel foglalkozók nyilatkoztak úgy, hogy 100%-ban a **belföldi megrendelések csökkenése** következtében nem tudnak teljes kapacitással működni. Szintén a belföldi megrendelések, vevők hiányát jelölték meg okként az Információ, kommunikáció területén (75%-ban), az Egyéb szolgáltatás (66,67%-ban), valamint 63,13 %-ban a gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártása területén tevékenykedő munkáltatók. Az **export megrendelések elmaradása** 20%, vagy e fölötti arányban az információ kommunikáció területén (25%-kal), a feldolgozó iparon belül a gumi-, műanyag és nemesfém ásványi termék gyártásával (20%-kal) és a villamos berendezés gyártása területén foglalkozók szembesültek a felmérés szerint. **Alapanyaghiányra** a legmagasabb százalékban 12,5%-kal csak az Ingatlanügyek területén dolgozók panaszkodtak. 15%-ot meghaladó **tőkehiányt** a feldolgozóiparon belül a textil, ruházat, bőr, és bőrtermék gyártása (18,15%) gazdasági ágból jeleztek. **Szakképzetlen munkaerő hiánya** 10%, vagy a felett csak a feldolgozóiparon belül a Fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása

területen (11,11%-kal) és a textilá, ruházat, bőr, és bőrtermék gyártása (10,0) területen működő cégeknek jelentett gondot. Amíg a **szakképzett munkaerő hiánya** oknál a 2014. évi felmérésnél a legmagasabb arányban 43,8%-kal a textilá, ruházat, bőr, és bőrtermék gyártása területen tevékenykedő cégek jelezték, addig a 2015. évi felmérés alkalmával a 20%, vagy a feletti arányban már öt ágazatot találhatunk. Ezek sorrendben a következők: A feldolgozóiparon belül két ágazatban, egyik 35%-kal a fafeldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenység és a másik 29,09%-kal a textilá, ruházat, bőr, és bőrtermék gyártása. A feldolgozóiparon kívül 25,69%-kal a szállítás, raktározás, valamint egyaránt 20%-kal az Ingatlanügyek és a humán-egészségügyi, szociális ellátás területén tevékenykedő munkáltatók. A **munkavégzés szezonális jellegére** 50%-ban a bányászat ágazatban és a feldolgozóiparon belül a gép, gépi berendezés gyártása területén volt jelölés. **Egyéb okra** 50% felett csak a villamos energia, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás területén 52,5%-kal munkát végzők panaszkodtak

A teljes fokú kapacitás-kihasználtság elmaradásának okai és azok súlya a felmérésben részt vevőknél

A termelő / szolgáltató kapacitás 100% alatti kihasználtságának okai és az okok súlya

megnevezés	Belföldi megrendelések, vevők hiánya	Export megrendelések, vevők hiánya	Alapanyaghiány	Tőkehiány	Szakképzett munkaerő hiánya	Szakképzett munkaerő hiánya	Munkavégzés szezonális jellege	Egyéb ok	Nem tudja az okát	Összesen	Válaszoló cégek száma
Hajdú-Bihar Megye 2014 év	42,82%	7,68%	1,49%	12,43%	1,48%	7,87%	9,40%	10,01%	6,82%	100,00%	356
Hajdú-Bihar Megye 2015 év	45,77%	5,80%	1,24%	6,73%	2,09%	11,15%	11,67%	9,16%	6,38%	100,00%	366
Országos 2014 év	54,03%	7,94%	1,04%	6,06%	1,58%	5,15%	9,59%	11,41%	3,19%	100,00%	7179
Országos 2015 év	49,59%	7,49%	1,17%	5,32%	3,01%	8,26%	8,77%	12,68%	3,72%	100,00%	7111

4.2. Rendelésállomány

Egy vállalkozás rendelésállományának alakulását nagymértékben befolyásolja, hogy a piacon milyen minőségűt állít elő az adott termékből, milyen gyorsan reagál az ott zajló változásokra, a partnerek igényeire, van-e konkurenciája azon a területen.

A kereslet alakulását jelentősen befolyásolja a gazdasági környezet változása is, a lehetőségek bővülése vagy éppen beszűkülése. Ezek külön-külön is meghatározóak lehetnek és idézhetnek elő átmenetileg vagy véglegesen olyan helyzeteket, amelyek meghatározzák egy vállalkozás sikerét, avagy kudarcát.

Hajdú-Bihar megyében a felmérésbe bevontak 97,5 százaléka értékelte a termékei iránti kereslet nagyságát, ami országos szinten 96,3%. A legkevesebben azok voltak, akik elégedetlenek voltak és úgy értékelték, hogy jelenleg, vagyis a felmérés időpontjában alacsony szintű rendelésállománnyal rendelkeztek.

A termékek/szolgáltatások iránti kereslet alakulása

A vállalkozás rendelésállománya, vagy termékei (szolgáltatása) iránti kereslet jelenleg Hajdú-Biharban

Gazdasági ág	magas (db)	közepes (db)	alacsony (db)	magas (%)	közepes (%)	alacsony (%)
Feldolgozóipar	22	58	13	23,7	62,4	14,0
Kereskedelem, gépjárműjavítás	19	53	15	21,8	60,9	17,2
Építőipar	7	25	9	17,1	61,0	22,0
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	6	25	7	15,8	65,8	18,4
Élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása	5	15	2	22,7	68,2	9,1
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	2	16	1	10,5	84,2	5,3
Egyéb feldolgozóipari; ipari gép, berendezés üzembe helyezése, javítása	5	7	5	29,4	41,2	29,4
Szállítás, raktározás	3	12	1	18,8	75,0	6,3

A vállalkozás rendelésállománya, vagy termékei (szolgáltatása) iránti kereslet jelenleg Országosan

Gazdasági ág	magas (db)	közepes (db)	alacsony (db)	magas (%)	közepes (%)	alacsony (%)
Feldolgozóipar	561	1228	170	28,6	62,7	8,7
Kereskedelem, gépjárműjavítás	335	1061	166	21,4	67,9	10,6
Építőipar	213	448	112	27,6	58,0	14,5
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	78	297	42	18,7	71,2	10,1
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	81	292	38	19,7	71,0	9,2
Fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása	109	261	28	27,4	65,6	7,0
Élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása	70	261	39	18,9	70,5	10,5
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	79	244	43	21,6	66,7	11,7

A fenti táblázatba a Hajdú-Bihar megyei és az Országos adatokat a termék/szolgáltatás iránti kereslet KÖZEPES alakulása a megkérdezett cégek száma szerint sorba rendezve és az első nyolcat a táblázatba megjelenítve megállapíthatjuk, hogy a megyei és az országos adatok hasonlóan alakultak. Hat olyan gazdasági ágat találunk mindkét területen, amelyik az első nyolcban benne van. Mindkét listában a feldolgozóipar szerepel az első helyen mind megyei, mind országos szinten, még a közepes keresletnél az arányok is hasonlóak, a megyei 0,3 százalékkal alacsonyabb az országosnál. A magas keresletűeknél viszont az országos arány már 4,9%-kal magasabb. A kereskedelem mindkét listában a második helyet foglalja el és a megyei érték 7 százalékkal alatta maradt az országosnak. Az építőipar mindkét listában a harmadik helyen található. A 2015. évi felmérésben a mezőgazdaság a negyedik helyre került megyei szinten is, pedig a 2014. évi felméréskor országosan a negyedik, míg megyei szinten a harmadik sorban volt.

4.3. A termelési volumen alakulása

A termelés szintjének 2016. első félévében történő változását az előző év azonos időszakához viszonyítva a résztvevők 86,2%-a tudta vagy meg akarta válaszolni. A növekedésről a válaszadók 29,9%-ka, míg a csökkenésről az 5,7%-ka számolt be. A vállalkozások 50,6 százaléka úgy érzékelte, hogy termelési szintjük az előző évi szinten stagnál. Ezek kedvezőtlenebb adatok, mint a tavalyi felmérésben voltak, akkor ugyanis csak 5,3 százaléuk jelezte a termelés visszaesését.

A megyében a 10-49 főt foglalkoztatók közül 44-en illetve 11-en úgy nyilatkoztak, hogy növekszi és csökken is egyben a termelés volumenének az alakulása, miközben a nagytöbbség azt mondta, hogy változatlan marad. Az 50-249 főt foglalkoztatóknál a termelés volumenének növekedésében 37,3%-uk bízik, míg itt is inkább az 57,3% azt mondja, hogy változatlan marad.

Az adatok összesítése nyomán hat gazdasági ágazatban nyilatkozták azt, hogy **növekszik a termelés/szolgáltatás volumenük** (51% fölötti a növekedés). A feldolgozóiparhoz tartozó Villamos berendezés gyártásában tevékenykedő cégek 100%-ban a növekedésről nyilatkoztak. A pénzügyi, biztosítási tevékenység ágazatban és a bányászatban szintén 100%-os, valamint a feldolgozóiparon belül a fafeldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenység (80%-os), a gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártása (75%-os) és az élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása (65%-os) növekedést prognosztizáltak a választ adó munkáltatók. A **termelés volumenének változatlan maradását** négy 100%-ban stagnáló ágazat az ingatlanügyek, a humán-egészségügyi, szociális ellátás, a művészet, szórakozás, szabad idő és az egyéb szolgáltatás ágazat. A termelés volumenének változatlan maradását 60% felett további 10 gazdasági ágazatban tevékenykedő cég jelezte. A **termelés volumenének csökkenését legnagyobb arányban** 33,3%-ban a gép, gépi berendezés gyártása tevékenységgel foglalkozó cég nyilatkozta. Ugyanitt 10%, vagy afeletti csökkenést prognosztizáltak még a fafeldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenység és a villamos energia, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás területeken egyaránt 20%-kal, valamint a gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártása (12,5%) és az építőipar (10%) területeken is.

2016. első félévének termelési szintjére vonatkozó várakozások tekintetében a 2015. évi felmérésnél az egy évvel korábbi felméréshez képest javulás figyelhető meg a cégek óvatosságában, mert a megkérdezett cégek kis százaléka, csak 2,5%-uk nem mert jóslásokba bocsátkozni, ennyien nem vállalkoztak arra, hogy nyilatkozzanak, mire számítanak. Tavaly ez az arány 38,8 % volt.

Összességében az látszik, hogy a megye megkérdezett vállalkozásainak 80,5%-a bízik abban, hogy 2016 első félévében pozíciója nem romlik tovább 2015 első félévéhez képest, ebből 29,9 százaléuk egyértelműen úgy gondolja, hogy sikerül bizonyos szintű növekedést elérniük. Amennyiben erre a kérdésre választ adó 225 céget vizsgáljuk, akkor azt tapasztaljuk, hogy a cégek 34,7%- úgy gondolja, hogy sikerül növekedést elérnie és a cégek 6,7%-a mondja azt, hogy csökkenni fog a termelés vagy szolgáltatás volumenének várható alakulása 2016. első félévében 2015. első félévéhez viszonyítva.

4.4. Beruházások

A felméréskor az erre a kérdésre választ adó cégek 96,5 százaléka nyilatkozott beruházási szándékairól 2015. évre vonatkozóan. A megkérdezettek 39,3%-nál nem volt és nem lesz üzembe helyezendő beruházás az év végéig.

A 2016. évi beruházási szándékról – több máshoz hasonlóan – óvatosabb becslések érkeztek. Az összes vezető közül 17,7% nem tudta/nem válaszolt nem adott egyértelmű igen vagy nem választ, ami 17,7%-kal több mint a 2015. évre nem válaszolók aránya. A megkérdezettek 35,4%-nál nem volt és nem lesz üzembe helyezendő beruházás 2016. évben.

A beruházásokat típus szerint vizsgálva és összehasonlítva a két évet az tapasztalható, hogy legtöbbször csak korszerűsítő, innovatív beruházásban gondolkodnak (29,8%; 26,3%). A két év összehasonlításában vizsgálva csökkent azok száma (147-ről 135-re), akik termelésük növekedésére számítva úgy gondolják, hogy beruházás révén kapacitásaikat tovább kell növelniük. Ugyanakkor a mindkét fejlesztést egyszerre megvalósítóknál növekedés várható 2016 évre, mivel míg 2015-re 39 vállalkozás vezetője nyilatkozott úgy, hogy korszerűsít és kapacitáit növelő beruházást is üzembe helyez, addig 2016-ra már 52 vállalkozás tervez mindkét fajta beruházást, ami 33,3%-os növekedésnek felel meg

Amennyiben a beruházások volumenének várható alakulását 2016 első félévében 2015 első félévéhez viszonyítva vizsgáljuk létszám-kategóriánként megállapítható, hogy a beruházás volumenének változatlan maradását nagyobb arányban prognosztizálják a megkérdezett cégek. A 9 fő és ennél kevesebb főt foglalkoztatók szerint 66,7% arányban stagnálás várható. Harminchét százalékos stagnálással számolnak az 50-249 főt foglalkoztatók, de még az 10-49 főt foglalkoztatók is 35,7%-ban a beruházás volumenének stagnálását látják. A beruházás volumenének csökkenése átlagosan 9% alatt van. A létszám-kategóriák külön vizsgálatkor a 9 fő és ennél kevesebb létszámot és az 1000 fő és felette foglalkoztatók vélik, úgy hogy nem várható csökkenés 2015. év első félévében. Az 50-249 főt foglalkoztatók 12,3%-a, a 250-999 főt foglalkoztatók 11,1%-a, valamint a 10-49 főt foglalkoztatók 7%-a szerint csökkenés várható. A nem volt és nem is lesz beruházás kategóriát a 10-49 főt foglalkoztatók 12,7%-a, a 250-999 főt foglalkoztatók 11,1%-a és az 50-249 főt foglalkoztató cégek 8,6%-a jelölte meg.

A gazdasági áganként történő vizsgálatból az derül ki, hogy a beruházási kedv 2015-ben a feldolgozóiparban volt a legmagasabb, ugyanis a résztvevők 34%-a helyezett üzembe beruházást (50 db), melyből 23 db csak korszerűsítésre irányult, 10 db csak kapacitásbővítésre és 17 db mindkettőre. Utánuk a kereskedelem, gépjárműjavítással és a mezőgazdasággal foglalkozók cégek következnek 17%-kal és 16,3%-kal, közülük a többség szintén korszerűsítést hajtott végre. Az összes beruházás 5-10,2%-át hajtották végre az építőipar (10,2%), az élelmiszer, ital, dohánytermék gyártása (8,2%), a Gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártása (6,1%), a fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása (5,4%) és a szállítás, raktározás (5,4%) területén tevékenykedő cégek. Ezen cégek nagyobb arányban a csak korszerűsítő, innovatív beruházás részesítették előnyben.

A beruházási kedv, illetve hajlandóság 2015. évben a felméréskor 147 munkáltatónál volt. Az előrejelzésük szerint 2016. évben a beruházások az előző évhez képest visszaesést mutatnak, már csak 135 cégnél várhatóak, melyek az egyes ágazatokban igen eltérően alakulnak. A megkérdezett munkáltatóknak 2015. évben 57,2%-ka, míg 2016. évben már csak a megkérdezettek 53,1%-ka gondolkodik beruházásban. Kissé bizakodóbbak a kereskedelem, gépjárműjavítás területén érintett cégek, mivel 2015-hez képest 2016. évben három munkáltatóval többen gondolkodnak beruházáson, így arányuk az összes beruházni kívánó között 3,7-kal több lesz az előző évi 17%-hoz képest. Ettől nagyobb növekedéssel más ágazatban nem számolnak. Egyébként a feldolgozóiparban tevékenykedők 2015. évre hárommal kevesebb beruházást terveznek, mint amennyi 2015. évben (50 db) volt. A feldolgozó iparon belül 4 beruházás elmaradással számolnak a gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártása területén foglalkoztató cégek, így a csökkenés mértéke 2,4% lesz a választ adó munkáltatók szerint. A beruházások nagyobb számban elmaradását a mezőgazdaságban működő cégek jelezték 2016. évre, ahol héttel kevesebb beruházás várható

2016. évben, így a csökkenés mértéke a mezőgazdaságban 3,7%-os lesz az előrejelzések szerint.

4.5. A vállalkozások üzleti helyzete

A vállalkozás jelenlegi üzleti helyzete válaszra 320 pozitív, 36 negatív és 4 nem tudja válasz érkezett. Az összes válaszadó 83,9% pozitívan értékelt. A megyében a cégeink többsége (58,1%-a) 2015 őszén csak kielégítőnek tartotta üzleti helyzetét, a jó üzleti helyzetről beszámolók háromszor többen (30,8%) voltak, mint azok, akik ennek ellenkezőjét állították. A kapott válaszok alapján a Hajdú-Bihari munkáltatók kis mértékben kedvezőtlenebbnek tartják üzletmenetüket az országos átlagnál, ahol 55,3% tartja kielégítőnek az üzleti helyzetét.

A 2014 évi és a 2015. évi felméréskor is a választ adó munkáltatók közül az összes jó választ adó gazdasági ág közül a 100%-ban négy gazdasági ágban tevékenykedők nyilatkoztak úgy, hogy 100%-ban **jónak érzi a vállalkozás helyzetét**. Akkor a feldolgozóipari vállalkozások közül kettő is, (egyik a Gyógyszergyártás, a másik a Járműgyártás területén tevékenykedő négy cég érezte, úgy, hogy az üzleti helyzete 100%-ban jó). A 2015. évi felméréskor már csak a villamos berendezés gyártása területén működő két cég volt 100%-ban elégedett üzleti helyzetével. A feldolgozóiparon kívül a Pénzügyi, biztosítási tevékenység ágazatban, az Információ, kommunikáció és az Oktatás ágazatban tevékenykedő (sorrendben egy, kettő és egy) cég ítélte 100%-nak a vállalkozásuk üzleti helyzetét. Ötven százalék fölött nem volt cég a felmérésben, viszont pont 50%-os jó üzleti helyzettel a feldolgozóiparon belül a feldolgozás, papírtermék gyártása, nyomdai tevékenység területén nyolc cég és a járműgyártás területén két cég látja úgy, hogy a vállalkozása jelenlegi üzleti helyzete jó.

Az üzleti helyzetét 100%-ban **kielégítőnek** jelezte 3 gazdasági ág. A jelenlegi üzleti helyzete 100%-ban kielégítő a *Bányászatnak, a Humán-egészségügyi, szociális ellátás* tevékenységet végzőknek és a *Művészet, szórakozás, szabad idő* gazdasági ágakban tevékenykedő cégeknek.

Míg a 2014. évi felmérés alkalmával a **rossz üzleti helyzetre** a legnagyobb arányban 66,7%-kal a Villamos energia, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás gazdasági ágban működő két cég hivatkozott. Addig a 2015. évi felmérés alkalmával a legrosszabb arányban 33,3%-kal két ágazat kilenc munkáltatója hivatkozott. A villamos energia, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás területéről 6 cég és a vízellátás; szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés tevékenységű gazdasági ágban működő 3 munkáltató.

A megyében a cégeink többsége (53,2%-ka) várhatóan 2016. évben is csak kielégítőnek jelzi üzleti helyzetét, ami 5,5%-kal kisebb a 2015. évi tény adatnál. A jó üzleti helyzetet prognosztizálók majdnem három és félszer annyian vannak, mint azok, akik ennek ellenkezőjét jósolják, így 113-an jónak, míg 33-an rossznak vélik a vállalkozások üzleti helyzetét várhatóan 2016 első félévében. A kapott válaszok alapján a megyei munkáltatók 2,1%-kal kedvezőbbnek prognosztizálják üzletmenetüket az országos átlagnál, ahol 51,1% jelzi 2016. évre kielégítőnek az üzleti helyzetét.

V. Összegzés

A 2015 őszén lezajlott rövid távú munkaerő-piaci prognózis magában hordozza a 2008. III. negyedévében még csak a kibontakozás fázisában lévő globális gazdasági és pénzügyi válság hatásait.

2009-ben rendkívül mély válságot élt meg a magyar gazdaság, a recesszió mélysége megközelítette a transzformációs visszaesés (1991-1995) során tapasztalt mértéket. A gazdasági teljesítmény 2009 folyamán zuhanásszerű visszaesést produkált, mely az év közepén érte el mélypontját. 2010 első felében lelassult a romló tendencia, majd növekedésbe fordult, az év második felében a gyorsulás üteme pedig már elérte a válság előtti szintet. Azonban a nemzetközi gazdasági környezet az euró övezet válságának kialakulásával 2011-ben újfent igen kedvezőtlenre vált. A magyar gazdaság növekedési üteme erőteljesen lelassult, 2012-ben pedig visszasüllyedt a recesszióba: a GDP ebben az évben 1,7 százalékos visszaesést produkált. A magyar gazdaság teljesítménye 2013 folyamán növekedési pályára állt, ami 2015 eddig eltelt időszakában folytatódott. Hazánk bruttó hazai terméke – a KSH gyorsbecslése szerint – 2015. I–III. negyedében 2,8%-kal nőtt az egy évvel korábbi magas bázishoz képest. (2014. év január–szeptemberében a GDP 3,8%-kal nőtt.) 2015. III. negyedében a gazdasági teljesítmény 2,3%-kal emelkedett az előző év azonos időszakához képest, a növekedés üteme – részben a magas bázissal összefüggésben – némileg lassult a korábbi negyedekhez képest. A termelési oldalon a bővülést alapvetően az ipar, valamint a kereskedelem, szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás teljesítményének emelkedése okozta, a mezőgazdaság teljesítménye ugyanakkor visszafogta a növekedést. Az előző negyedéhez képest – a szezonálisan és naptárhatással kiigazított index alapján – 2015. III. negyedében 0,5%-kal bővült a magyar gazdaság.

A felkeresett vállalkozások nagy hányada az egy évvel korábbi felmérésben is részt vett, így az általuk közölt adatok alapján meglehetősen reális képet kaptunk. A minta reprezentatív, az a gazdaság szinte minden ágát felöleli, a mikro vállalkozásoktól kezdve a nagy multinacionális vállalatokig.

A mostani adatok szerint a munkaerőpiacon kiugró mértékű foglalkoztatás bővüléssel a jövő évben még mindig nem számolhatunk sem megyei sem régiós szinten, de vannak arra utaló jelek is, hogy a változás kedvezőbb irányba mozdulhat el. Negatív tendenciák még továbbra is érvényesülnek és érvényesülhetnek, és létszámleépítésekre is változatlanul lehet még számítani, bár a volumenének mértékét nem lehet előre látni. Ezek ellensúlyozásában nagy szerepük lehet a különböző támogatási formáknak, a megújult közfoglalkoztatásnak és minden olyan intézkedésnek, mely a munkanélküliség növekedésének megállítását, illetve csökkenését segíti.

Debrecen, 2016. január

Készítette:

Szabó Ferenc
Szabó Ferenc
Hajdú-Bihar megyei Kormányhivatal
Foglalkoztatási Főosztálya
Munkaerőpiaci Osztály

MELLÉKLETEK

1. számú melléklet

FŐBB MUNKAERŐ-PIACI INFORMÁCIÓK 2014-2015. év

HAJDÚ-BIHAR MEGYE FŐBB MUNKAERŐPIACI INFORMÁCIÓI 2014. -2015. ÉV

megnevezés	Hajdú-Bihar megye		Hajdú-Bihar megye		Országos		Országos	
	2014.év	2015. év	változás 2015-2014		2014.év	2015. év	változás 2015-2014	
	1-12 hónap	1-12 hónap	főben	%-ban	1-12 hónap	1-12 hónap	főben	%-ban
Nyilvántartott álláskeresők száma	36 926	33 527	-3 399	-9,2	422 445	378 181	-44 264	-10,5
férfiak	18 704	16 552	-2 153	-11,5	214 199	187 500	-26 699	-12,5
nők	18 221	16 975	-1 246	-6,8	208 246	190 681	-17 565	-8,4
Fizikai foglalkozású	31 113	28 366	-2 747	-8,8	348 269	312 347	-35 922	-10,3
Szellemi foglalkozású	5 772	5 133	-638	-11,1	74 177	65 834	-8 343	-11,2
Szakképzetlen ¹	14 383	13 066	-1 317	-9,2	164 006	147 837	-16 169	-9,9
Szakképzetlen álláskeresők aránya ² (%)	39,0	39,0	0,0	% pont	38,8	39,1	0,3	% pont
legfeljebb 8 általánost végzett	15 622	14 646	-977	-6,3	173 194	160 514	-12 680	-7,3
középfokú végzettségű	19 572	17 320	-2 252	-11,5	226 812	197 252	-29 561	-13,0
gimnáziumot végzett	4 099	3 656	-443	-10,8	42 544	38 021	-4 523	-10,6
Szakképzett	22 542	20 461	-2 082	-9,2	258 440	230 345	-28 095	-10,9
felsőfokú végzettségű	1 731	1 561	-170	-9,8	22 426	20 407	-2 019	-9,0
25 évesnél fiatalabb	7 392	6 669	-724	-9,8	78 179	68 830	-9 349	-12,0
26-50 év között	20 560	17 865	-2 696	-13,1	236 763	202 935	-33 828	-14,3
50 évesnél idősebb	8 973	8 994	20	0,2	107 504	106 416	-1 088	-1,0
Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők száma	5 466	4 875	-591	-10,8	54 598	46 984	-7 614	-13,9
felsőfokú végzettségű	368	300	-67	-18,3	3 039	2 268	-771	-25,4
Nyilvántartott pályakezdő álláskeresők aránya ² (%)	14,8	14,5	-0,3	% pont	12,9	12,4	-0,5	% pont
Tartósan nyilvántartásban lévő álláskeresők száma ³	10 779	9 610	-1 169	-10,8	112 320	101 903	-10 417	-9,3
Tartósan nyilvántartásban lévő álláskeresők aránya ⁴ (%)	29,2	28,7	-0,5	% pont	26,6	26,9	0,4	% pont
Járadék típusú ellátásban részesülők ⁴	2 739	2 798	59	2,2	39 946	38 057	-1 889	-4,7
Segély típusú ellátásban részesülők ⁵	899	1 157	257	28,6	16 431	19 011	2 579	15,7
Rendszeres szociális segélyben részesülők foglalkoztatás helyettesítő támogatás (6)	177	132	-45	-25,6	578	416	-162	-28,0
	11 173	11 195	21	0,2	131 813	125 766	-6 047	-4,6
HAVI ÖSSZESÍTETT								
Nyilvántartásba belépők összesen	71 493	60 732	-10 761	-15,1	833 065	691 364	-141 701	-17,0
Első alkalommal belépő	5 063	4 713	-350	-6,9	75 621	65 588	-10 033	-13,3
Az időszak folyamán betölthető álláshelyek száma (db)	153 358	140 223	-13 135	-8,6	1 769 587	1 613 772	-155 815	-8,8
Újonnan bejelentett álláshelyek száma (db)	66 832	56 604	-10 228	-15,3	831 796	737 988	-93 808	-11,3
támogatott	59 716	49 158	-10 558	-17,7	638 876	551 925	-86 951	-13,6
nem támogatott	7 115	7 446	331	4,7	192 859	186 028	-6 831	-3,5

Forrás: NFSZ adattárház

1/ A nyilvántartott álláskeresők összlétszámához viszonyítva.

2/ Egy évnél régebben megszakítás nélkül minden hónapban szerepelt a nyilvántartásban.

3/ Járadék típusú ellátás - tartalmazza a munkanélküli járadékon, az álláskeresési járadékon, a vállalkozói járadékon lévőket.

4/ Segély típusú ellátás - tartalmazza az álláskeresési segély 3 változatának bármelyikét kapó álláskeresőket, az álláskeresést ösztönző juttatáson, továbbá a még nyugdíj előtti munkanélküli segélyen lévőket.

5/ 2011. január 1-jétől a hátrányos munkaerő-piaci helyzetű személyek részére nyújtott rendelkezésre állási támogatás helyébe új támogatási forma a bérpótló juttatás lépett.